

культура

щоп'ятниці

15–21 квітня 2016 р.

і життя

Вердикт експертів

стор. 2–3

Сонячні діалоги

стор. 7

Дивовижні історії героїв

стор. 8

стор. 5

Світлана АЛЕКСІЄВИЧ: у пошуках вічної людини

ФОТО СВІТЛАНИ БУКЕТА

редактор
Світлана СОКОЛОВА

актуально

■ НАКЛАД ЗРІС УДВІЧІ

Андрій ШЕКУН та Христинка МИХАЙЛИЧЕНКО

Генеральний директор ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» **Андрій ШЕКУН:**

— Я вдячний колективам редакцій, які підійшли до оновлення видань професійно та якісно. Моє завдання полягало в тому, щоб забезпечити можливість, які хотілося б реалізувати журналістам, як-ось обрання найкращого дизайну та формату, і випустити видання.

Цьогоріч ми плануємо ще п'ять номерів «Музики», які виходитимуть раз на два місяці. Наразі не випущена лише «Українська культура», але цей часопис перебуває вже на стадії друку.

Я радий, що сьогодні у минулому період боротьби за якісні, нові продукти, які хочеться донести до кожного читача, щоб вся Україна їх побачила. Більше того, ми вже завдяки ДП «Укрпошта» через всі відділення Києва і Київської області почали продавати щотижневик «Культура і життя». І маємо намір поступово охопити всю Україну.

Сергій-Володимир ГБОТЦ (ліворуч) та Всеволод ТКАЧЕНКО

Ті досить малочисельні тиражі, які я прийняв як директор у листопаді 2015 року, фактично не забезпечували реальних потреб громадян нашої держави. Тому, на сьогоднішній день, наша позиція — збільшувати наклад, а також успішно реалізовувати продукцію, освоюючи менеджмент продажів. І це вже відбувається, оскільки маємо досвід. Отож думаю, що на осінь вийдемо на підприємстві на дуже гарні показники. Наприклад, із червня плануємо збільшити наклад газети «Культури і життя» обсягом п'ять тисяч екземплярів, хоча до початку моєї роботи у видавництві виходили лише дві тисячі. Сьогодні тисяча примірників — тираж журналу «Музика» (раніше відповідно був 300–500 екземплярів).

Ми не розраховуємо лише на фінансову підтримку держави, бюджетні грошові надходження, — тому вже для створення свіжого номеру часопису «Музика» залучили багато інших, госпрозрахункових коштів, завдяки яким вдалося випустити видання у світ.

Я переконаний: журнал «Музика» повинен із кожним номером збільшувати свій наклад. У зв'язку з цим налаштований почути також і конструктивну критику — що треба зробити, чим доповнити видання — я готовий до діалогу.

Журнал «Музика» — вердикт експертів

Світлана СОКОЛОВА

Презентація профільного науково-популярного часопису довела: його видання — не потурання примхам меломанів і не зайва розкіш, а необхідна умова подальшого розвитку вітчизняної культури.

Представлення оновленого журналу відбулося в столиці, в Музичному салоні Національної філармонії України — в рамках проведення прес-конференції з нагоди 152-го концертного сезону філармонії. Відкрили захід народні артисти України — генеральний директор філармонії Дмитро Остапенко та художній керівник Володимир Лукашев.

ЛЮДИНА — ЦЕ СТИЛЬ

Головний редактор оновленого журналу «Музика» — письменник, музикознавець, театральний критик, лауреат літературно-мистецьких премій, заслужений журналіст України Володимир Корнійчук. Зазирнувши побіжно в історію часопису, він представив зміст свіжого видання й розповів про наміри.

Ми дізналися, що журнал заснований у 1923 році Музичним товариством ім. М. Леонтовича, зокрема Миколою

На презентації

Грінченком, — відомим музикознавцем, автором фундаментальної праці «Історія української музики», першим директором Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАНУ.

«Різні редактори змінювали журнал, адже людина — це стиль, водночас часопис був зазвичай вельми цікавим, — зауважив головний редактор. — Нині ви бачите оновлений журнал: починаючи від логотипу, верстки, рубрик — аж до стилю подачі матеріалів. А яким він буде далі, залежить від редакційної колегії, а також від вас, музикознавців. Сподіваюся, що ви залишитеся нашими постійними авторами».

Пан Корнійчук повідомив, що журнал представив декількох видатних особистостей, серед яких є й учасники зі-

Головний редактор журналу «Музика» Володимир КОРНІЙЧУК

брання, а також концерту. Відкриває часопис зустріч читача із відомим хормейстером Михайлом Гринишиним, єдиним живим учнем геніальної Соломії Крушельницької, який наближається до свого 95-ліття.

Йдеться також про відомого гітариста, лауреата міжнародних премій та конкурсів, заслуженого артиста України Андрія Остапенка.

Героїнею публікації стала і юна зірочка Христинка Михайличенко, учениця Київської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені М. В. Лисенка, вже відома в Європі та США. Минулоріч — у десять років — дівчинка перемогла на Міжнародному конкурсі юних піаністів у Нідерландах. Днями ж переселенка з Криму повернулася із Запоріжжя — з Міжнародного фестивалю «Акорди Хортиці», де здобула Гран-прі. Христинка потішила нас блискучим виконанням на роялі твору, гідного філармонічних програм, — «Женевські дзвони» Ференца Ліста.

РЕАНІМАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ВИДАНЬ

Керівник редакції звернув увагу, що цьогоріч відновлено випуск друкованої продукції Національного газетно-журнального видавництва — газет «Культура і життя», «Кримська світлиця», журналів «Пам'ятки України», «Українська культура», «Український театр», а також «Театральний концертний Київ». І відбулося це завдяки генеральному директору, відомому видавцеві та громад-

Багатогранний прогрес

Галина СТЕПАНЧЕНКО, заступник голови Київської організації Національної спілки композиторів України:

— Із Володимиром Корнійчуком я співпрацюю двадцять років. Він — знаний письменник, який свого часу очолював редакцію «Української музичної газети». Опрацьовує музичні матеріали і як театрознавець (приклад — його стаття у згаданому журналі про мюзикл «Ромео і Джульєтта із Верони»). Фахово розбирається у музикознавчій і в театрознавчій науці.

Багатогранність його діяльності дозволяє поновити руб-

рики і зібрати матеріал не лише в музичному колі.

Що світлого в першому номері? Відкриває його матеріал Володимира Корнійчука про Анатолія Авдієвського —

глибу нашого хорового мистецтва. Головний редактор — автор ґрунтовної книги про корифея. Матеріал подавався незадовго до того, як пана Анатолія не стало, тому ми поіншому дивимося на початок журналу. Приємно, що у свіжому номері є і моя стаття.

Що побажати? Про академічну музику розповідати доступно, популярно, але не примітивно. Тираж зростає, якщо часописом зацікавиться ширше коло читачів.

Звертаюся до генерального директора із рекомендацією збільшити обсяг видання. Музичний процес — естрада, джаз, класична, академічна музика,

діяльність філармонії — може бути окремою рубрикою. Варто висвітлювати діяльність композиторів-спілчан, зокрема плеяду молодших.

Вітаю з тим, що часопис кольоровий, гарні фото й архіви. Важливий розділ із нотним станом, започаткований в минулих виданнях, де можемо побачити кращі пісні та інструментальні мініатюри.

Раджу додати більше матеріалів про молодь — артистичну, виконавську, театральну, що прикрасить видання.

Вітаю і видавництво, і Вас, Володимире Петровичу, з тим, що обрано вірний шлях оновлення.

актуально

САМОБУТНІСТЬ ЯК ЗБРОЯ

Анатолій КАЛЕНИЧЕНКО, завідувач відділу музикознавства Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України:

Я не буду порівнювати журнал із попередніми форматами, бо, як на мене, справа не в обсязі, а в рубрикації та спрямованості. Моя думка така, що журнал став більш україноцентричним, і це надзвичайно важливо, адже в умовах війни українська мова теж є зброєю.

Поряд із тим хотілося б, аби ви зробили наступні речі. Українська музична культура глибша й ширша, ніж та, що зараз представлена. Сьогодні я був на панахиді за Леопольдом Яценком, про нього варто було би дати матеріал, оскільки він зробив видатний внесок у розвиток музичної фольклористики та музикознавства України. Леопольд Іванович працював у нашому інституті, і його вигнали за націоналізм, виключили зі Спілки композиторів, правда, потім поновили. Такі речі мені здаються дуже важливими.

В оновленому виданні є дуже правильні, на мій погляд, рубрики. Наприклад, «Книжкова полиця» із рецензіями на книжки. Потрібна вона? Безперечно. Але водночас бачимо занадто великі абзаци, я б подавав більш інформативно, спочатку – хто, що, про що і, якщо вже щось оригінальне, то структуру і трошечки більше. Для того, щоб залишалося більше сторінок для інших тематик.

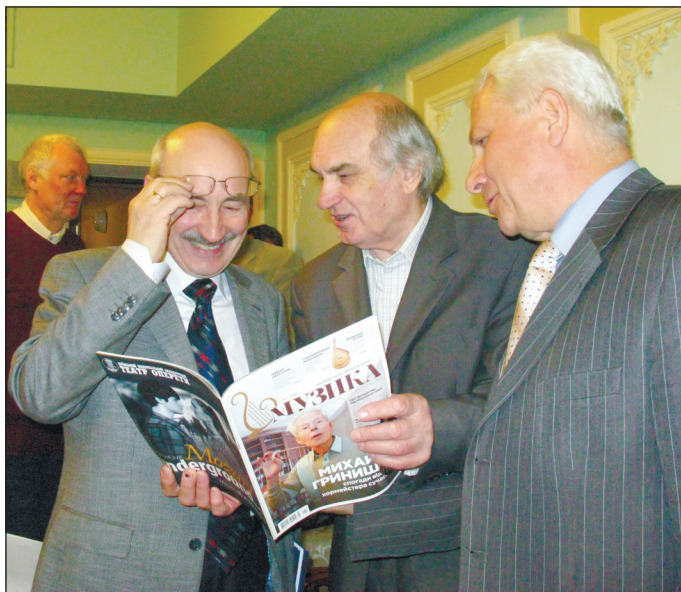

Співає Валентина МАТЮШЕНКО

Мені видається, що недостатньо поки що приділено уваги сучасній українській музиці, яка здатна надзвичайно впливати на молодь. Хто буде робити Україну після нас? На чому вона виховується? Академічної музики зараз чимало звучить, але не настільки багато, як хотілося б.

І ще зверніть увагу на такий момент. Є популярна серед молоді молодіжна музика України, якої море, а ми її не знаємо, тому що із 2007 року, коли з'явилися «Х-фактори», українська музика ніби зникла, але вона є! Я це чув на фестивалі «Червона рута». Скільки пишуть нової музики, які цікаві виконавці! Це теж могло би стати темами для публікацій.

А от коли йдеться про народну музику, ви здебільшого даєте бандуру, і це дуже важливо, водночас є ще й інші народні інструменти, тобто є про що говорити. Отакі мої міркування та побажання.

Зліва направо: Дмитро ОСТАПЕНКО, Віктор ЖЕНЧЕНКО та Микола ЛУКІВ

ському діячу Андрієві Щекуну. «Саме він став генератором прогресивних ідей, оскільки до зайняття ним посади була загроза переведення часописів в електронний варіант», – наголосив В. Корнійчук.

Трибуну МУЗИКОЗНАВЦЯМ!

Презентація збирала чимало мистецтвознавців, які висловили свої пропозиції. «Приємно почути, що наклад збільшений, бо дефіцит випуску мав місце», – сказала Наталія Семененко.

Міркуваннями поділилися доктор мистецтвознавства Олена Немкович, кандидати мистецтвознавства Анатолій Каленіченко та Олена Кавунник, Галина Конькова, Ірина Сікорська та Галина Степанченко.

«Музикознавцю потрібна трибуна для реалізації, – наголосила І. Сікорська. – Тому

у нас велика потреба в цьому журналі. Концепція – від Авдієвського до маленької зірочки! Там і «Шпильасті кобзарі», які зараз в тренді, це один із найпопулярніших зараз молодіжних гуртів».

Підтримав розмову гість із Франції Серж-Володимир Гьотц, перекладач, француз українського походження: «Про Соломію Крушельницьку цікава стаття, про ансамбль кобзарів. Джаз-бандуристи, рок-н-рол... Добре, що молодь зберігає традицію кобзарського співу».

«Як благодійник сприятиму розповсюдженню видання серед студентства – так, як ми робили з «Українською музичною газетою», – висловила пропозицію О. Кавунник із Ніжинського педінституту.

Заслужений діяч мистецтв України Віктор Женченко пе-

реконаний: у будь-якій країні світу прийдеш із таким журналом – і тобі скажуть, хто ти, з якої держави і яка культура в цій країні.

Свої міркування висловили і письменники С. Бондаренко, М. Славинський, М. Луків, М. Шевченко, В. Ткаченко, І. Малюта та В. Коскін.

ЗАПРОШУЄ ФІЛАРМОНІЯ

Із найбільш помітними подіями квітня-червня присутніх ознайомила художній керівник Колонного залу імені М. В. Лисенка Олена Зеніна.

У квітні – IV Міжнародний конкурс інструментальної музики Євгена Станковича, 22-го – до 100-річчя від дня народження Ієгуді Менухіна – концерт за участю академічного симфонічного оркестру філармонії України з учасниками-солістами з Німеччини та Бельгії. Відбудеться після тривалої перерви конкурс молодих піаністів пам'яті В. Горовиця. Концерти лауреатів – 25 квітня, 2, 3 і 4 травня.

У травні – Міжнародний музичний фестиваль «Київська весна», під час якого відкриється фестиваль бароко, організований Посольством Італії. Дмитро Остапенко звернув увагу: 7 травня відбудеться творчий вечір з нагоди 80-річчя Володимира Лукашева.

Детальніше – на сайті філармонії.

Завершився захід чудовим концертом за участю тріо бандуристок Українського радіо (Тетяна Маломуж, Катерина Коврик, Анна Черевішник), ансамблю «Рідні наспіви» та заслуженої артистки Валентини Матюшенко, соліста Національної філармонії та опери Андрія Маслакова та заслуженого діяча мистецтв України В'ячеслава Полянського. Прозвучали твори О. Білаша, П. Майбороди та інших композиторів, народні пісні.

Презентація відродила напівзабуті оптимістичні відчуття. Дай Боже, щоб вони справдилися.

Фото Романа РАТУШНОГО та Володимира КОСКІНА

Тріо бандуристок

Яким бути наповненню?

Іван ГАМКАЛО, народний артист України, професор, відомий оперний диригент:

– Дороге товариство, завжди приємно, коли журнал виживає. Я регулярно його випишував із 1970-го року, коли тираж був 20 тисяч. Громадськість так чекала того журналу! Але потім випуски то припинялися, то відновлювалися.

Сьогодні у Спільці композиторів вистачає проблем – починаючи із приміщення, бази відпочинку та організації фестивалів. Тому і в журналі мають бути як проблемні речі, так і фундаментальні.

Що ми хочемо від оновленого журналу? Попередні

випуски про Лятошинського або про Лисенка були багатими, такими, що поставиш на полицю – і будеш у нього часом заглядати. Думаю, що так і

зараз буде, а може, ще краще. Найбільше я бажаю, щоб ніхто вже не переривав випусків, бо, наприклад, випишував із 1956 року газету «Культура і життя», а вона останнім часом то виходила, то ні. Так же не можна!

Адже навіть у страшні роки війни 1941–1945 років, коли музиканти грали в рукавичках, бо не опалювалося приміщення, держава випускала журнал «Українська література і мистецтво», дбаючи про театр, створення опери – настільки люди в той час думали про культуру!

Я читав, що в Америці, коли політик дає публічне інтерв'ю

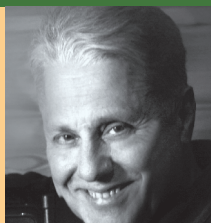
і його не побачиш в Кеннеді Центрі, в Метрополітен-опера чи в Карнегі-холі, то він не має перспективи бути президентом, бо ця людина вважається обмеженою інтелектуально, а відтак і політично.

Треба акуратно давати матеріали, вітати з датами, а також згадувати людей, бо в некрологах, які я читав, починаючи з першого номеру журналу «Музика» у 1923-му році, прослідковується вся наша історія в музиці, і навіть більше, аніж в газетах.

Зичу, щоб журнал виходив, мав свою автуру і щоб його, як і раніше, любила громадськість.

редактор
Роман РАТУШНИЙ

фотокраїна

ЗОНА СУМНОЇ ПАМ'ЯТІ

Для мене, як і для більшості людей, день 26 квітня 1986 року нічим особливим не відрізнявся від інших. Але звичайний день виявився великим горем, бідою, що несподівано прийшла в наш дім – Україну. Результати Чорнобильської трагедії могли бути набагато більшими, якби наші співвітчизники – пожежники та військові – не вступили у нерівну боротьбу із «мирним атомом». Колись чарівний край українського Полісся, з його віковою історією, селами і містами, став непридатним для проживання та господарської діяльності. І хоча від тої події – вибуху на Чорнобильській атомній електростанції – пройшло чимало часу, вона і надалі ятриє рану людської пам'яті.

Андрій ЧЕКАНОВСЬКИЙ і Юрій СЕДИХ

Нещодавно в Національній парламентській бібліотеці України відкрилася фотовиставка Андрія Чекановського «Зона сумної пам'яті», присвячена 30-річчю трагедії на ЧАЕС. Експозиція нараховує більше 50 світлин, що зроблені у містах Прип'ять та Чорнобиль і в так званій 30-кілометровій зоні відчуження. На відкритті виступили ліквідатори аварії: академік, генерал-полковник Седих Юрій Іванович, Володимир Анатолійович Гуков (731 ОБСЗ) і член Парламентської асамблеї Ради Європи Анатолій Варфоломійович Раханський.

Назвати фотопротоколом виставку українського майстра не можна. На фотознімках автора видно біль тих людей, які залишили свої домівки: не відідають більше магазинів, музеїв, а головне – дитячий гамір не залунає у шкільних класах та на дитячих майданчиках – тут, у зоні відчуження.

Постійні алегорії, звертання до глядача через використання художніх прийомів, як-от кольорова гама, композиційні рішення. Андрій Чекановський акцентує нашу увагу на, здавалось би, незначних речах, але постійно перед глядачем постає запитання: що таке Чорнобиль для нас сьогодні.

Дивитись на знімки спокійно неможливо. Вони стали історією, але разом з цим нагадують нам, що Чорнобиль поруч, він не розчинився у просторі, він залишається проблемою, яку нам іще потрібно вирішити.

Збирач небесних кораблів

Роман РАТУШНИЙ

Жан-П'єр Дюран народився у 1941 році в невеличкому містечку Понтонксюр-Адур у Франції. Дитиною він відрізнявся великою самостійністю та цікавістю.

Про все хотів сам дізнатися. Майстрував моделі літаків, що літали, власноруч зробив фотокамеру.

Це сталося у Марселі. Він ішов по порту зі своєю моряцькою торбою за плечима та міркував, на яке судно піти працювати. І раптом побачив диво: чудовий корабель із великими вітрилами. На палубі працював якийсь моряк. Жан-П'єр запитав у нього, де можна найнятися на такий корабель? Моряк йому відповів, що контора знаходиться у Каннах. Уже за два тижні Жан-П'єр був під вітрилами. І почалися довгі подорожі... Життя так склалося, що найчастіше бував на Сході Європи, в тому числі й в Україні. Але до України не дістанешся одразу. Треба перетнути спочатку всю Центральну Європу. Часто-густо він зупинявся на відпочинок у Словаччині або Польщі. І несподівано для себе відкрив, що всюди у цих країнах є українські церкви. Так виникла його нова пристрасть – він почав фотографувати дерев'яні храми. Завдяки Інтернету мені вдалося поспілкуватися з фотографом Жаном-П'єром Дюраном.

– Відверто кажучи, про Вас дізнався від свого приятеля – фотографа з Івано-Франківська. Він розповів мені, що готується чудова

Жан-П'єр ДЮРАН

виставка відомого фотохудожника Жана-П'єра Дюрана «Українські дерев'яні церкви Карпат. Словаччина, Польща, Румунія, Україна». Чому саме ця тема Вас зацікавила?

– Коли я побачив українські дерев'яні церкви, то був захоплений. А коли почав їх фотографувати все більше і більше, це швидко перетворилося на пристрасть. Розповісти докладніше важко: це схоже на любов, яка приходить зненацька, і чому саме – пояснити неможливо. Вже тепер, коли минуло чимало часу, аналізую, то мені здається, що один із чинників цього почуття закоханості в українську дерев'яну архітектуру – ручна робота невідомих майстрів, відданих своїй справі. Вони творили чудо, не думаючи про це. Одразу впадає в око, що церкви зроблені з надзвичайною любов'ю, вони подібні до великих старовинних кораблів-вітрильників.

– Фотографуючи українські пам'ятки архітектури у різних країнах, Ви,

напевно, мали зустрічі з цікавими людьми, що представляють українську діаспору? Що могли б розповісти про наших співвітчизників?

– Так, я зустрічався з дуже цікавими українцями. У Пряшіві потоваришував з українським письменником Словаччини Іваном Яцканиним. Він здійснив зі мною кілька подорожей по Пряшівщині. З ним я побачив велику виставку старовинних українських ікон у Бардешові. Всі вони походили з тих самих церков, що я фотографував. Іван Яцканин люб'язно написав тексти-анотації до моїх словацьких світлин.

Ще цікаве спілкування було з жителями маленького села Крайне Чорне, що на кордоні Словаччини та Польщі, неподалік України. Я фотографував їх – пані Марію, старосту однієї церкви, старосту другої... У цьому невеличкому селі два храми: один православний, інший – уніатський.

А в Польщі у мене була дуже цікава зустріч з українським священиком у Мурашові. Він розмовляв французькою, і ми довго спілкувалися.

– Зйомка архітектури – складне заняття. Необхідне спорядження – як-от штатив, оптика – важать чимало. Як відбувається сам процес? Маршрут складається заздалегідь чи мандрівки мають випадковий характер?

– Так, я заздалегідь обираю собі місце на мапі, де є багато церков, а потім уже кілька днів кружляю цією місцевістю та знаходжу об'єкти для моїх фотозйомок. Усі мої фотоприла-

ди перевозю в машині, що дає можливість бути максимально мобільним.

– Загальне враження про стан пам'яток архітектури? Можливо, є серед Вашої збірки унікальні – тобто храми, які залишились тільки на світлинах?

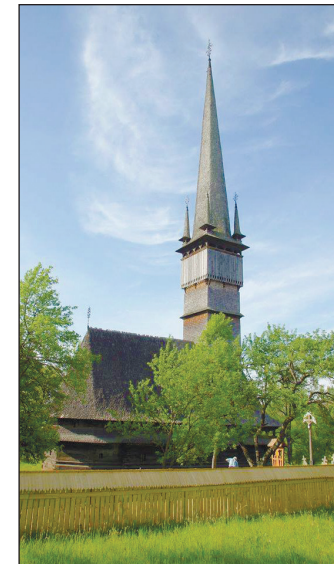
– У мене є кілька знімків церков у Словаччині ще до реставрації. Зараз вони вже відновлені. Загальне враження про стан українських пам'яток архітектури таке: за кордоном, тобто у Словаччині, Польщі та Румунії пам'ятки ретельно реставрують, зберігаючи їх первісний вигляд, а в Україні чомусь перебудовують. Старовинний гонт покривають залізом, дерево фарбують... У Словаччині всі без винятку церкви вже відреставровані і перебувають у чудовому стані. У Польщі – частково реставруються, частково вже відреставровані. У Румунії – відреставровані. В Україні, на жаль, стан набагато гірший.

– Окрім храмів, напевно, вдалося познімати людей, традиції, обряди?

– Так, є і портрети. Але більш за все люблю знімати сцени на вулиці, на дорозі, з людьми та тваринами.

– Виставка відвідає Україну. Можливо, Ви плануєте показати її в інших країнах, а згодом видати фотоальбом своїх робіт?

– Так, згодом виставка буде експонуватись у Франції. Вже зараз має вийти друком збірка листівок. Альбом – це добре, але занадто дорого. Навіть в Україні. Але надія мене не покидає.

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

наГОЛОС

■ ВРЯТУЙМО ПІСНЮ!

6 квітня гурти «Мандри», Mad Heads, «Гайдамаки», «Тінь сонця», «ТаРута», «Олеум», співачка Ейра, а також багато інших митців та культурних діячів зібралися, щоб обговорити перспективи введення квот на національний контент телерадіостанцій.

Прес-конференція висвітлює позицію громадського та законотворчого секторів, а також українських артистів та громадських діячів, які виступають за впровадження засобів захисту національного контенту.

В обговореннях взяли участь: співкоординатор руху «Простір свободи» Сергій Стуканов, представник групи з доопрацювання законопроекту від громадськості Сергій Оснач, співак Сергій Фоменко (Фома) – гурт «Мандри», співак Вадим Красноокий – гурт Mad Heads, співачка Ейра, співак Сергій Васильюк – лідер гурту «Тінь сонця».

Учасники прес-конференції зазначили, що така позиція українських культурних діячів є абсолютно здоровою, зваженою пропозицією.

Зі слів активіста громадянського руху «Відсіч» Сергія Оснача, який є представником групи з доопрацювання законопроекту № 3822 від громадськості, для більшості європейських країн питання квот на національний продукт є розповсюдженою та дієвою практикою.

«Цей закон, про який ідеться, не просто потрібний. Ми маємо вимагати цього закону і зробити все, щоб він у правильній редакції, вигідній для національного виробника культурної продукції, був зроблений», – зазначив Сергій Фоменко (Фома), лідер гурту «Мандри».

Учасники прес-конференції

«Якщо ми хочемо своїх світових зірок, треба, щоб вони звучали в наших українських ефірах. Зараз як ніколи є суспільний запит на україномовну музику», – на захист законопроекту виступив фронтмен гурту Mad Heads Вадим Красноокий.

Доказом того, що українські виконавці творять справді якісний продукт, яким може пишатися країна та який навіть можуть брати за зразок колеги з-за кордону, стала співачка Ейра, котра висвітлює позицію з точки зору молодих співаків та музикантів. Артистка поділилася власним досвідом, як їй тричі відомі продюсери пропонували співпрацю за умови, що вона перейде на російську мову, і вона відмовилась.

У рамках прес-конференції було зазначено, що наразі ініціативною групою українських виконавців створено звернення вітчизняних артистів на підтримку запровадження квоти з метою збільшення частки пісень українською мовою.

«Громадськість і музиканти написали звернення на підтримку квот. Збір підписів розпочато кілька днів тому, і вчора станом на 18:00 це звернення підписало 168 українських артистів. Зараз маємо вже 204 підписи», – зазначив Сергій Оснач та закликав долучатися до ініціативи.

Еліза СОЛОДКА

Фото надане організаторами

Світлана Алексієвич: «Людське серце складніше, ніж телевизор»

Євген БУКЕТ

Минулорічного нобелівського лауреата з літератури Світлану Алексієвич можна було побачити і почути в Києві минулого тижня.

Власне, її приїзд до України, організований за сприяння Посольства Швейцарії в Україні, став найпомітнішою подією в літературному житті першої третини 2016 року.

Світлана Алексієвич, znana u світі як блискучий майстер художньо-документальної прози, прочитала лекцію «Книга як пам'ятник страждання і відвазі» у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, виступила з промовою «У пошуках вічної людини, або таємниця свідка» в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» та презентувала в Домі освіти та культури «Майстер Клас» три свої книги («Чорнобильська молитва: Хроніка майбутнього», «Цинкові хлопчики» та «У війни не жіноче обличчя») у українському перекладі. Останню подію, організовану у форматі розмови на сцені двох письменниць – Світлани Алексієвич та Оксани Забужко – почастило відвідати й мені.

Можливість така – звірити власний світогляд із людиною, яка удостоєна найпрестижнішої нагороди у світі, людиною планетарного масштабу – погодьтеся, випадає дуже рідко. А те, що Світлана Алексієвич народилася в Івано-Франківську, тривалий час жила в Україні й сьогодні активно підтримує нашу країну в протистоянні з північно-східним сусідом, примножує важливість такого спілкування.

Світлана АЛЕКСІЄВИЧ

Письменниця і журналістка дуже точно і лаконічно відповідала на поставлені запитання, водночас ґрунтовно розтлумачуючи свою позицію. У присутніх не лишалося сумнівів у щирості її слів, тож переповнена зала «Майстер Класу» слухала її, затамувавши подих.

«Я пишу свої книги дуже довго – я їх вислуховую і записую, – розповідає Світлана Алексієвич. – Коли я приходжу до людини, це менше всього схоже на інтерв'ю. Я приходжу, щоб

поговорити про життя. Я приходжу до неї як друг...»

Звичайна людина – головна дійова особа для пані Світлани, головний критерій істинності. Людина важливіша, ніж будь-які ідеології, ніж кордони, ніж війни. «Абсолютно вільною від радянського я стала в Афганістані. Села обробляв російський «Град». Земля перетворювалася на переоране поле. А ми заходимо в госпіталь у Кабулі з «гуманітарною допомогою». Там літні люди, жінки та діти, що постраждали від обстрілів. У мене повний оберемок ведмедиків. Сидить дівчинка з дитиною на руках. Я даю хлопчикові ведмедика, а він бере зубами. Питаю: «А чому зубами?» І ця дівчинка у ярості зриває ковдру, а він без рук. І така спека, і весь цей жах, і я просто втрачаю свідомість від цього...»

Фото автора

Книжки в українському перекладі

7 квітня у Домі освіти та культури «Майстер Клас» відбулася зустріч українських читачів із володаркою літературного Нобеля-2015 Світланою Алексієвич.

Цього року в українському перекладі опубліковано три книжки письменниці: «Чорнобильська молитва: Хроніка майбутнього», «У війни не жіноче обличчя» та «Цинкові хлопчики».

«Кожну долю героя я переживаю на власному досвіді. Наприклад, у художньо-документальному романі «Чорнобильська молитва: Хроніка майбутнього» йдеться про катастрофу, що зруйнувала мільйони життів та перевернула світогляд цілого покоління. Я власними очима бачила уражених радіацією. Роман був створений на основі розлогіх інтерв'ю

з ліквідаторами та їхніми близькими з мною», – розповіла письменниця.

«Перше видання цієї книжки – під заголовком «Чорнобиль: Хроніка майбутнього» – вийшло друком у 1998 році... І протягом цілого десятиліття Світлана продовжувала працювати над романом: записувала нові інтерв'ю. Тож книжка змінювалась, як жива істота. Згодом ми погодилися з авторкою на тому, що слід

її в Україні перевидати. Я, на свій подив, зустрілася з іншою книжкою, ніж 18 років тому. Принаймні читалася вона зовсім інакше», – додала перекладачка роману, українська письменниця Оксана Забужко.

«Ви плануєте написати книгу про війну в Україні?» – прозвучало із залу, на що письменниця впевнено відповіла: «Ні. Про війну я писати більше не буду».

Розлого і довго, часом завуальовано Світлана Алексієвич давала відповіді на питання. Тому мить зустрічі з письменницею видалася яскравою, але короткочасною. «Кажуть, що героїзм – стріляти, а я вважаю, що героїзм – це якраз не стріляти. Чого нам зараз не вистачає, то це кохання», – наголосила письменниця.

Юлія НЕСТЕРЕНКО

редактор
Тетяна ЧЕРЕП-ПЕРОГАНИЧ

література

■ Я ПОЧАЛА ВОЛОНТЕРИТИ ЩЕ ДО ВІЙНИ

Тетяна ВИННИК із сином Богданом

– В одній із поїздок в АТО ви потрапили в аварію, довго лікувалися, але невдовзі після того, як стали на ноги, – знову туди...

– Я розпочала роботу, яку не можу завершити навіть після аварії, бо, *по-перше*, я не боягуз (і доводила це собі в першу чергу протягом всього свого життя), *по-друге*, у моїх планах – хоча б 10 шкіл, які повинні отримати літературу, котру збираю для них, і дуже хочу й надалі співпрацювати з тими школами. *По-третє*, мій чоловік був родом із Донбасу, де у Горлівці є могили дідуся і бабусі мого сина, який їх ніколи не бачив. Але я б дуже хотіла колись привезти його у спокійне українське місто Горлівка, знайти ті могили, аби показати Богданові, що дуже важливим є зв'язок із предками – навіть якщо ти їх ніколи не бачив, але в твоєму тілі тече їхня кров.

Моя аварія відкрила мені очі на багатьох людей, я всіх пізнала по ділам їхнім. І багато в чому та кому розчарувалася. Але й багато знайшла. Це – волонтери, які доглядали за мною, це друзі, які переймалися моїм здоров'ям.

У дніпропетровській лікарні я побачила чимало молодих людей, які люблять цю країну, які хочуть змін. У кожного своя роль. Треба працювати над тим, що ти можеш сам змінити, а не витрачати свої сили на життя інших. Багато людей, які жили неправильно, вимагають від когось стати іншими. Ці люди хочуть робити зміни тими ж методами, які вони застосовували, коли жили нечесно: шантаж, любов до грошей у різних проявах, гру на слабких струнах – маніпуляції, осуд і плітки як форми впливу на життя інших. Мені такі методи огидні, тому не хочу брати участі у масових обливаннях брудом когось.

Ми одразу біжимо кидатися камінням, забувши подивитися на себе. З себе треба починати, з малого. А потім дивитися, хто і що робить. Я не кажу про політику – політики, як і всі інші, повинні мати відповідальність за ту роботу, за яку вони взялися. Не можеш, не справляєшся – йди.

– Ви організатор багатьох благодійних акцій. До однієї з них «Теплі долони» (збір книжок для дітей Донбасу) долучилася вся Україна. Як вдалося об'єднати людей?

– Я почала волонтерити у 2012-му році, ще до війни, тому мене важко запідозрити у данині моді чи награній пафосності. Не скажу, що маю великий досвід, проте легко вчуся. Долучалася до організації фестивалів для дітей соціально вразливих категорій, обдарованих дітей та всіх дітей свого міста. Робила акцію, де збирали гроші для вояків АТО та займаюся збором літератури для шкіл на Сході. Вже дві школи та дитбудинки отримали бібліотеки, плануються поїздки цієї весною.

Тетяна Винник: «Випробування дають силу»

**Тетяна
ЧЕРЕП-ПЕРОГАНИЧ**

Тетяна Винник – українська письменниця і громадська діячка – приклад того, як треба любити і пам'ятати, не марнословити, а на справах показувати, на що ти здатен, іти вперед, хай би якими дужими не були буревії долі.

Вона завжди щира, небайдужа і відверта. Ця розмова про те, чим нині живе.

– Тетяно, в літературу Ви, наскільки мені відомо, прийшли поетом. Потім були прозові книги. Що зараз переважає? І як взагалі вдається письменниці Тетяні Винник у собі поєднувати прозаїка і поета водночас?

– Я була і лишаюся поеткою, але є речі, які можна висловити тільки прозою. У журнальній версії був надрукований мій роман «Аборт», проте я не готова зараз активно писати прозу. Буде більше досвіду і часу – можливо. Мені цікаво писати п'єси для дітей. Люблю казки, бо цей жанр має свої можливості висловлювання й осмислення деяких речей не тільки для дітей. Маю кілька дитячих повістей.

Зараз у мене період переосмислення і переорієнтації. Я спершу таких періодів остерігалася, коли була юною – тоді хотілося сказати все й одразу, а тиша лякала. Сьогодні часто хочеться тиші, тому періоди трансформації я найбільше люблю, бо це перехід зазвичай на нову якість, це певне відкриття.

– На Вашу книгу для дітей «Відлуння нашої хати», яка побачила світ минулого року у видавництві «Букрек», вже написано декілька позитивних рецензій, що самі, як автор, можете сказати про цей твір?

– Пані Дарина Максимець запропонувала надіслати їй мою повість для дітей, а згодом прийшло запрошення співпрацювати. Повістину «Відлуння нашої хати» вишла друком завдяки програ-

мі «Українська книга». І гарячий її примірник побував на Франкфуртському книжковому ярмарку.

Ідея народилася спонтанно і сентиментально. Якось, зайшовши на старе горище, я почула музику відлуння. Здавалося б – скільки разів за життя людина чує безліч відголосків, але спрацювала пам'ять дитинства й актуалізувався архетип. Так виник образ хлопчика-відлуння, який живе в кожному з нас.

Головна героїня – дівчинка Даринка, що сумує на літніх канікулах, – прототип мільйонів дітей, яким не вистачає спілкування з однолітками. Тому не дивно, що в цей час у

мене вірили. Він вірив, і я не можу цю віру не виправдовувати. Від Леоніда Миколайовича я навчилася не просто читати поезію, а вміти розрізняти симулякри. Я ніколи не любила штучності, а зараз хронічно не переношу – ні в творчості, ні в стосунках. Наш шлюб довів ще раз, що любов не підвладна часу, що разом можна пережити багато випробувань, бо цей шлюб від початку був випробуванням – проти нас був час, багато обставин. Ми прожили п'ять років разом. Звісно, як і кожна родина, ми мали і непорозуміння, але все можна пережити, якщо є любов. Випробування дають силу. Вважаю, що я їх пройшла: народила сина

– Хочеться почути більше про журнал «Крилаті», головним редактором якого Ви є вже впродовж декількох років. Як вдається втриматися в цей нелегкий, скажімо так, для друкованих ЗМІ час, зберегти читацьке коло, передплатників?

– Над журналом для дітей «Крилаті» я працюю вже майже п'ять років. Це якісне видання, яке команда робить із любов'ю і відповідальністю. Більшість передплатників – це діаспора, члени Спільки української молоді у світі, які передплачують журнал для маленьких читачів не тільки своїх країн, а й для дітей соціально вразливих категорій, будинків сімейного типу та сиротинців України. Нам у цей складний час вдається не тільки зберегти, але й збільшувати коло передплатників, та про велику їх кількість говорити замало. Ті люди, які передплачують видання для своїх дітей, пишуть і телефонують із хорошими відгуками. Головне в роботі команди – аби журнал подобався дітям, був якісно створений, пізнавальний.

Його концепція – це патріотичне виховання дітей, формування громадянської позиції та пропагування загальнолюдських якостей. Приємно, що за ці роки журнал «Крилаті» отримав дві нагороди: став переможцем Першого всеукраїнського конкурсу на кращий український дитячий журнал навчально-розважального характеру, який оголосив Міжнародний благодійний фонд «Україна 3000», та став переможцем Всеукраїнського конкурсу у 2015-му році як краще періодичне друковане видання для дітей та юнацтва за версією Держкомтелерадіо.

– Про що сьогодні мрієте, чим живеєте?

– Хотілося б, аби у нашому житті було більше чесності, порядності, людяності. Щоб нарешті знайшовся політик, який забажав би створити проект «Успішна і сильна Україна». Для рідних людей, яких люблю, прощу у Бога здоров'я і щастя, а для себе – мудрості, аби мати силу пробачати людську слабкість і шукати сили жити далі.

Центральна міська бібліотека в Ніжині

Даринки з'являється уявний друг – її друге «я», яке люди часто в собі блокують, бо воно не відповідає чи порушує ті норми поведінки, які заведено вважати правильними в дорослому світі. З появою нового друга Талалайка життя Даринки змінюється, вона починає розуміти власну відповідальність і роль у родині.

– Ви – дружина відомого українського поета Леоніда Талалая, який, на жаль, рано відійшов у засвіти. Окрім любові і родинного тепла – як жінка, які життєві і творчі уроки Ви взяли від нього як письменниці?

– Леонід Талалай був для мене, в першу чергу, близьким поетом і другом, а потім уже – чоловіком. Це була людина з великим серцем. Для мене як для молодої письменниці тоді було дуже важливо, щоби

попри заборони лікарів та багато пліток, залишилася незалежно фінансово, любила і була коханою.

– У сина Богдана відчувається любов до слова, мистецтва? Як мама, ким би хотіли бачити свого хлопчика в майбутньому?

– Богданчик жвавий і допитливий хлопчик. Він мій син, тому мені важко оцінювати його об'єктивно, хоч я доволі строга мама і ніколи не брехатиму синові, якщо бачитиму, що щось не так. Вважаю, що захвалювання руйнують об'єктивне сприйняття життя, яке дуже важливе у формуванні вміння розрізняти біле й чорне. Сподіваюся, що моя любов і виховання допоможуть Богдану обрати той шлях, який буде для нього цікавим і достойним, який допоможе розкритися його здібностям, самореалізуватися.

редактор
Любов ЯКИМЧУК

на перехресній станції

Сонячні діалоги

■ ПРЕМІЯ «ВОЛОХАТИЙ ОЛІВЕЦЬ»

Перша в Україні дитяча літературна премія «Волохатий олівець» оголосила короткий список.

Члени журі премії – це безпосередні читачі дитячої літератури, дев'ять учнів-п'ятикласників школи «БеркоШко», що базується в Берківцях (Київ). Протягом року діти сумлінно читають, обговорюють і рецензують книги.

Номінації «Волохатого олівця» наступні: «Волохатий олівець» (Гран-прі), «Лиса ручка» (за найсмішнішу книгу), «Порвана парасолька» (за найстрашнішу), «Погрижена книжка» (за найстрашнішу).

Короткий список виглядає так (в алфавітному порядку за назвами книжок):

«Авіа, пташиний диспетчер», Оксана Луцєвська;
«Вінчі й Едісон», Сергій Пантюк;
«Шустрік», Мар'яна Князєвич;
«36 і 6 котів», Галина Вдовиченко;
«Марта з вулиці святого Миколая», Дзвінка Матіяш;
«Як зрозуміти козу», Тарас і Мар'яна Прохаськи;
«Хутір», Олена Захарченко;
«Квартирія», Галина Манів;
«Малюк – принцеса Драконії», Сашко Дерманський;
«Бигимоти не медмеді», Сашко Дерманський;
«Кігтик Ковбаско», Сергій Гридін;
«Ой, Лише, або як потрапити в халепу», Валентина Захабура;
«Шапочка і кит», Катерина Бабкіна.

До участі допускали книги сучасних дитячих авторів, написані українською мовою для вікової категорії від наймолодших і до середнього шкільного віку, видані протягом 2015-го й 2016-го років. «Члени журі спершу хотіли обмежити ширину книжки трьома сантиметрами, але після дискусій передумали», – пише доросла кураторка премії, викладачка літератури в «БеркоШко» Олеся Мамчич.

На конкурс надійшло 28 книжок. На початку квітня було 140 заповнених анкет за цими книжками. Кожна анкета складалася з 10 питань, що характеризують видання з різних сторін, – за ними визначались кандидати на головну премію. І ще кожна анкета містила 3 додаткові питання для визначення кандидатів у спеціальних номінаціях – смішна, сумна і страшна.

Цікаво, що в деяких номінаціях перемогли ті самі книжки, що мали найбільшу оцінку і в першому турі. А в деяких номінаціях другий тур визначив іншого переможця.

«У визначенні найкращих книжок діти були більш-менш однаковими у своїх враженнях», – повідомляють організатори.

Переможців премії назвуть 21 квітня о 13:00 на Дитячій сцені Книжкового Арсеналу, де відбудеться офіційне нагородження.

Любов ЯКИМЧУК

Нарешті ми приїхали у весну з іще прохолодних Києва, Запоріжжя і Полтави. Залите сонцем Мукачєво і дерева магнолій вибухають величезними ніжнорожевими квітками.

Чому пишуть «Мукачєво», якщо всі кажуть «Мукачєво». Назви міст не перекладаються, – каже Михайло Рошко, закарпатський письменник та літературознавець. – І Дебальцево, – додаю я зі знанням справи, бо я поблизу Дебальцево народилася.

Побутове «порівняльне мовознавство» підживлювалося місцевими говірками протягом трьох днів туру Закарпаттям. Ідеться про культурно-просвітницький проект «Закарпатські діалоги», котрий ініціював письменник Андрій Курков, а підтримало Міністерство культури України.

Подібний проект уже здійснювався на південних кресах нашої країни. Це були «Бессарабські діалоги», що тривали в листопаді-грудні минулого року на Одещині. А тепер – чудове та розмаїте у культурному сенсі Закарпаття.

І ще важливий момент – з нами також Євген Положій, автор нашумілого роману «Ловайськ» із Сум та Валентин Терлецький із Запоріжжя. Тобто ми дуже різні, та нам є про що поговорити.

Підїжджаємо до Хуста.

– Біля Тиси, біля Хуста О-отака росте капуста! – цитую я один із улюблених моїх дитячих віршиків. Містечко гарне і чистеньке. У центрі – пішохідна зона, і нас зупиняє шлагбаум.

Культурно-просвітницький проект «Закарпатські діалоги»

У Мукачєво

– А де тут Тиса? – питаю в нашого водія. Він мені вказує у самий центр.

– Та он там.

– Річка? – з підозрою перепитую я.

– Торговий центр. А вам річку треба?

У Хусті нас зустрічають дуже приязно. Заступник міського голови не забуває нагадати, що місту вже 925 років і що це «третья столиця України». Я в голові перераховую українські столиці – Київ, Харків та Кам'янець Подільський, а потім уже Хуст (усього на два дні у березні 1939 року) – але змовчу. Для хустин важливо, що їхнє місто було столицею, навіть ці два дні формують їхнє ставлення до нього.

Після нашого виступу присутні охоче вступають у дискусію. Говорять про війну, кордони та культурні проблеми. Просять приїздити ще, привозити більше письменників, обіцяють написати лист-звернення в Мінкульт, щоб

вимагали книжок, яких у нас було не так багато. Підлітки підходили взяти автограф і зробити селфі, дорослі – порозпитувати, а один старший пан – подискутувати про мовне питання.

У Рахові нас вразив Музей гуцульської різьби Юрія Павловича. Неймовірно та, без перебільшення, геніальні роботи про життя гуцулів та на теми світової культури.

Загалом ми відвідали Мукачєвський, Хустський, Тячівський та Рахівський райони, тобто ті, що розташовані на прикордонних територіях. І в кожному містечку та селищі нас переконували, що основна риса закарпатців – це мультикультуральна єдність, уміння порозумітися. Незалежно від

У Рахові з різьбярєм Юрієм ПАВЛОВИЧЕМ

хоча би раз на місяць мати подібні заходи. Представник влади підсумовує нашу зустріч: «Жодна влада не була доброю і не буде доброю. І добре, що можна тут про це дискутувати».

У Рахові нам повідомляють, що оголосили про наш приїзд по місцевому телебаченні. За кількістю людей, що зійшлися на обговорення, це було помітно. Захід мав відбуватися у Домі культури, але зійшлося кількасот людей, тому його перенесли до величезної сесійної зали районної ради. Напевно, сама ця зустріч, одна із шести, що відбулися за ці дні, мала найбільший відгук у місцевого населення.

Розмови і дискусії не припинялися і після завершення офіційної частини. Люди

того, чи це були райони, де будинки скидалися на середньовічні замки, тобто дуже багаті, чи трохи бідніші високогірні міста.

Останній наш виступ відбувся в міській дитячій бібліотеці Мукачєва. Були присутні діти і дорослі. Знову – промови слухачів про закарпатське порозуміння. А наприкінці до мене підійшли дві жінки, щоб обійнятися. Вони мусили покинути свої окуповані міста та переїхати. Одна з них із окупованого Стаханова, що зовсім близько від мого Первомайська, а інша – з-під Кіровська Луганської області.

«Ось так Схід України і зустрівся на самому її Заході», – сказав Андрій Курков. І ми пішли дивитися на монастир та замок у Мукачєво.

редактор
Христина ДИЧКО

культура і війна

■ «ЯКБИ НЕ ВІЙНА»

Війна застала нас усіх зненацька. Когось – за письмовим столом, із пензлем у руці, на знімальному майданчику, у шахті, в лікарні, на службі, а когось і за межами країни. Та всіх об'єднало єдине бажання – захищатися, протистояти ворогу, відбити атаку і зберегти свою державу та її кордони, свою сім'ю, свій народ.

Раптом колишні лікарі, актори, письменники, режисери, музиканти, художники, агрономи, шахтарі... стали військовими. І дарма, що в багатьох не було досвіду, спеціальної підготовки, навичок, навіть необхідного екіпірування – елементарного захисту – касок та бронезилетів. За короткий час вони зуміли згуртуватися, пройти потрібне навчання, здобути собі обладунки – і перетворились на фахових бійців, справжніх, найкращих захисників української землі.

Саме про них – звиязців і героїв – квітневий випуск фотопроєкту «Якби не війна».

Організатори наголошують, що, перш за все, прагнуть розказати не про події, що відбуваються на Сході, а про людей, звичайних-незвичайних українців, які вже почали повертатися з фронту після демобілізації та потроху змінюють зброю на робочий інструмент. Хтось займається буденними, довоєнними справами, а хтось вирішить назавжди поміняти власне життя, переорієнтувавши уявлення про навколишній світ та своє місце у ньому.

І нехай зовні вони, можливо, й не вирізнятимуться, та все ж назавжди залишаться іншими. Війна перевернула все з ніг на голову. У сьогоднішній вчорашні воїни несуть на плечах важкі тягарі втрат, страху, фізичного і душевного болю; за їхніми спинами тепер повік стоятимуть загиблі товариші, чути будуть вибухи снарядів, крики поранених, і їм доведеться вчитися із цим жити...

Христина ДИЧКО

Автори мистецького волонтерського проекту «Якби не війна» завершили роботу над черговим блоком фотографій, котрі розповідають дивовижні історії героїв АТО.

Цього разу об'єктом уваги стали незвичні й цікаві професії бійців.

ІМЕНА В НОВІТНІЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Дванадцять чоловіків – учасників проекту – втілюють у собі образи десятків тисяч незламних, завдяки яким нам із вами спокійніше спиться і завдяки яким ми отримали нехай мізерний, але шанс на кращу долю для прийдешнього покоління українців.

Ось лише декілька вражаючих історій.

Віталій Марків. Хлопець родом із Тернопільщини. Коли почався Майдан, приїхав до України з Італії, де перебував уже тривалий час: займався спортом, стрибав з парашутом, працював діджеєм. Віталій захищає Україну в складі батальйону імені генерала Кульчицького.

«Думаю, що адаптуватися мені допоміг спорт, яким я займався останні роки, – бодібілдинг. Це спорт, що загартовує силу волі і духу, дисциплінує... Робота діджеєм теж стала в нагоді. Діджей – це нічний психолог, стоїть на сцені, внизу багато народу, і він нікого з них не знає. Діджей повинен зрозуміти, як почуватися публіка, зробити їй настрій і не втратити цю хвилю. Ця робота допомагала

Професія воїна

знайти спільну мову з різними людьми вже в батальйоні, бо ми тоді з усієї України позбирались: від Донбасу до Криму. Вони зараз служать зі мною, це чудові люди, мої побратими.

На війні знайшов декілька речей: зрозумів, наскільки ціниться життя, як легко його втратити, правильне розуміння побратимства, коли одна сигарета на 3–4 людини, один сухпайок, одна консерва. Треба жити кожним днем. Ніколи не відкладати речі, які можеш зробити зараз.

...Продовжую службу в Національній Гвардії, підписав контракт на 5 років, я сержант, в мене іншого варіанту не було. Буду кар'єру».

Ігор Чупрун (м. Житомир) – кадровий офіцер. Дитячя мрія про майбутнє військового стала реальністю, викривленою зовсім не очікуваними подіями на Сході. Чоловік втратив на війні ногу.

«Для військових існують інші правила, ніж для цивільних. Це правда. У закритих військових містечках своя атмосфера... Незалежно від координат на глобусі військові схожі між собою. Інакше бачать світ, вміють вбивати і вмирати за кодексом, чесно. А також вміють красиво жити, любити, бо не знають, коли треба буде з честю загинути за свою Батьківщину.

Коли почалась АТО, я вже був старшим офіцером штабу управління 8-го армійського корпусу сухопутних військ ЗСУ... До цього я робив те ж саме, що й після липня 2014-го, тільки трохи в іншому місці. Для мене нічого не змінилось: ми перемістились, завдання ті ж самі – організа-

ція, підтримка, контроль системи охорони об'єкта...

Подальші плани? Жити далі. Спокійно. І служити. Там, де мені надасть можливість служити моє керівництво. Я б хотів... виховувати молодих офіцерів... Прививати їм неписаний кодекс честі, той, за яким сам живу. Офіцер не має бути боягузом. Повинен вміти підкорятися і командувати, і нести відповідальність за свої команди. Вчити треба особистим прикладом».

Олександр Тарасюк у довоєнному житті – шахтар, родом з міста Алчевська Луганської області. Під Гострою Могилою отримав важке поранення: ногу зберегти не вдалося.

«Коли Станиця плавно перейшла в руки «сепарів», так і почалась моя війна. Це був березень 2014 року... Тоді був сюжет на телебаченні, а в ньому – номер телефону. Я не знав тоді, куди йти, але те, що піду за Україну, – сумнівів не було. Однозначно. От я і подзвонив на той номер. Мені сказали приїхати в Кіровоград, там формували 34-й батальйон територіальної оборони. Так я потрапив до армії. Я перестав бути категоричним. Більш добрим став, чуйним. Бо живемо один раз, і коли ходиш «під смертю», розумієш, що все те, що люди собі створюють... не варте наших днів».

Зараз Олександр переїхав до Ірпеня, відвідує курси – вчиться на психолога.

«Це моє! І це дуже потрібно, бо багато хто приходив у дуже важкому моральному стані. Молоді хлопці після поранень... їм здається, що життя закінчилось. Хоча своїм при-

кладом я показую – дивись: я одружився, я живу, я навчаюся, так що, навпаки, тільки розпочинається все. Жити з однією ногою – не проблема!»

Сергій Димчук (м. Житомир) – художник-реставратор. Доброволець. Був поранений під Іловайськом.

«Чому пішов воювати? Бо Крим «віджали». Що, чекати, щоб і Донбас «віджали»? Не міг я допустити цього. Я просто свого часу жив 1,5–2 роки в Макіївці, в Донецьку. Я бачив рівень життя людей – там не живуть, там виживають... Це ще до війни було.

...Я не професійний військовий, але я усвідомлено пішов, знав, для чого туди йду – я хочу жити в іншій державі. В нормальній... Захищати свою сім'ю – найкраща ідеологія».

Хлопець ще проходить лікування, зараз потребує ендопротезування ліктя, але вже всіма силами рветься назад на фронт. Реабілітуватися допомагає малювання.

«Це мені якоюсь мірою морально допомагає. Я коли маю, відходжу від реальності, відволікаюся. Це така моя психологічна реабілітація. Вважаю, що реабілітацію для хлопців потрібно проводити відразу після того, як вони повертаються з передової, або ще під час ротації. Щоб з ними працювали психологи, щоб розвантажували психіку. Але допомагати повинні ті люди, які знають смак війни. Ті, які вміють. Все повинні робити люди, які знають свою справу.

До війни малював картини філософського змісту. Зараз хочеться малювати природу. Мир. І обов'язково чисте небо».

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

КНИЖКОВА АБЕТКА

■ РОДИНА, ЯКА ПОЄДНУЄ СЕРЦЯ

Так уже склалося, що родина Світлани та Віталія Білоножків асоціюється з теплом і піснею, яка зігріває серця мільйонів закоханих. Бо родина в цій сім'ї це – святиня, якій служать всі – «від батька до сина», як співається в пісні, що вже стала народною.

Так Білоножки виховують і своїх онуків та невісток, які разом із батьками стали членами їхньої великої родини. А добрі серця завжди прагнуть передати своє тепло всім, хто його потребує. Так і виник задум створення музично-телевізійного проекту «Мелодія двох сердець», який із року в рік стає все популярнішим не лише серед співаків, музикантів і творчих людей, але й в українського загалу. Адже кожна любляча людина мріє створити у своєму житті родинний рай, у який би хотілося потрапити кожному.

Мабуть, саме усвідомлення всього цього і надихнуло двох журналісток і письменниць на створення книги «Мелодія сердець».

За словами Лілії Максименко та Зої Шарикової, які зібрали цікаві документальні матеріали про відому родину: «Ця книга повинна була з'явитися давно. І не лише тому, що два імені – Віталій та Світлана Білоножки на слуху понад 35 років. Не лише тому, що під їхні пісні сміються й плачуть мільйони, бо співає ця музична пара серцем про речі всім близькі, ніколи не стаючи заручниками ідеологічного молоха.

Лілія Максименко
Зоя Шарикова

Головна причина в тому, що саме подружжя Білоножків уже п'ятнадцять років робить те, що мусили б узяти на себе потужні державні структури, – опікується талантами з усіх регіонів України, відкриває їм дорогу на сцену... «Мелодія двох сердець» – то реальний, не примарний шанс для талановитих дітей навіть із найглухіших сіл. На відміну від численних сьогоднішніх музичних проектів, свій фестиваль Білоножки позбавили електички, він надзвичайно цілісний – пропагує родинні цінності, любов».

Усвідомлення того, що про цю родину мільйони шанувальників хочуть знати як не все, то найцікавіше, і спонукало авторок книги показати в архівних фотографіях та статтях, що описують певний період із життя і творчості сімейства, все, що подружжя та їхні діти і родичі хочуть і можуть розповісти від свого імені.

Адже напридумовано про них вдосталь. Колись пан Віталій на запитання журналіста про те, що він думає про одну з публікацій у жовтій пресі, дуже просто відповів, розвівши руками: «Знущуються декілька газеток над українськими артистами, як хочуть. Не знаєш, як ради цьому дати, бо вони нашкодять – і в куці...»

Та такі люди, як Білоножки, на бруд ніколи не реагували, бо завжди знали, що любов, кохання – це єдина сила, що може подолати всі перешкоди на шляху до створення родинного храму, який будували завжди разом.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Феноменологія і метафізика «Донецького» мислення

Леся САМІЙЛЕНКО

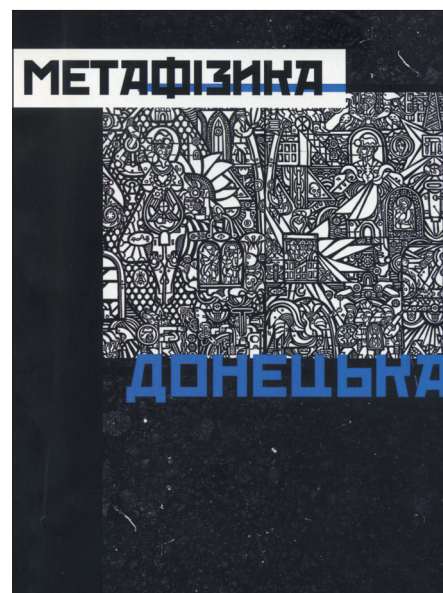
Не знічуйтесь, бо йдеться не про наукову, і навіть не науково-популярну літературу, якої потребують високоосвічені читачі.

Апро книгу «Метафізика Донецька», друге видання якої доповнене, перероблене та перевидане на злобу дня. Це збірник філософських есеїв, написаних письменниками, мов передчуття біди, яку несе в собі донецька ментальність, нав'язливо пропагуючи власні стереотипи мислення; просто тими, хто жив у Донецьку і любив це місто, вважаючи його своїм, рідним.

Перше видання (2012 р.) було помічене, але після подій наступних років ці передчуття літературних митців від філософії стали не лише пророчими і віщими, але й необхідними для розуміння тих, хто залишився на окупованій території, в сенсі адаптації до реалій сьогодення.

Друге видання, за словами його творців, «...свідомо не доповнене творами, що були написані після 2013-го року... і в кожному з есеїв зафіксований погляд та мислення, які залишилися у минулому. Та вони допомагають читачеві зрозуміти, що і чому так сталося з Донецьком».

Авторами стали вчені, письменники, журналісти, молоді науковці. І ця книга, на думку видавців, може бути путівником для тих, хто намагається відкрити це місто для себе вперше. Адже суть метафізичного буття досить своєрідного міста, яким був і залишається Донецьк, зазвичай прихована за штампами, стереотипа-

ми і ярликами, які нав'язані пропагандою та ЗМІ.

Головною ідеєю творів, що увійшли до «Метафізики Донецька», є розвінчання ідеологічних міфів крізь призму авторського мислення та авторської точки зору, яка у своїй спрямованості думки вказує на вихідну, екзистенційну позицію. Тож неспроста епіграфом до нового видання стали слова Георга Гегеля: «Освічений народ без метафізики – щось на зразок храму, багато прикрашеного, але без святині».

Адже кожен, хто хоча б раз побував у цьому місті, може зауважити таке: там десятиліттями культивувався дух радян-

ської непереможності, що базувалася на думці, яку й досі пропагують і нав'язують адепти нині вже пострадянської ідеології, – «Донбас годує Україну».

Та Донбас і Донецьк, як кажуть в Одесі, – дві великі різниці.

Історія заселення Донбасу більш еkleктична, історія буття Донецька – банальна, з точністю до навпаки, але наближена до ідеології культу і культивування всього, що пороблено Донбасу протягом панування радянської системи.

Все було якось більш-менш логічно доти, доки Донецьк не перетворився на місто-монстр, зі, здавалося б вічними, пам'ятниками Леніну та іншим «більшовицьким праведникам». А посеред цієї оази комунізму на тебе чекали диво-магазини і супермаркети, яких і в Києві тоді не було. Рівень – московський: і за ціною політикою, і за асортиментом, який міг зацікавити лише матеріально спроможних громадян.

Складалося враження, що таке бережливе ставлення до історичних пам'яток вождам революції 1917-го та їх послідовникам підкреслює їхню причетність до появи цих матеріальних благ. І це я описую свої враження від центральної частини міста, адже за її межами Донецьк нагадував і досі нагадує про всі блага, які супроводжують життя простого люду, забутого владою і минулою, і нинішньою, – упослідженого і роздертого, в сенсі не лише національної, але й громадянської свідомості.

Тож, прочитавши книгу, ви зрозумієте, що, як у кожному місті, в Донецьку є люди, яким думається про все інакше.

Тінь... у склянці крові

Бульварна журналістика як жанр і спосіб заробляти гроші – справа не дуже вдячна, навіть небезпечна. І тому, хто має іншу думку, раджу прочитати роман Сергія Жердія «Тінь».

Адже з першої сторінки цього, без перебільшення, трилера ви разом із героєм відчуєте себе ледь не співучасником подій, що їх сам собі забезпечив та організував рядовий київський журналіст із невеличкої бульварної газети, котрий обрав за спеціалізацію полювання на маніяків та чортів. Він, Ігор Байда, знав і був упевнений в тому, що нічого такого в природі не існує, тож і захопився темою, як кажуть, на повний хід.

Але не так сталося, як вважалося, адже розслідування цих тем на кожному кроці доводило протилежне, і журналіст опинився в лабіринтах та лабетах своєї уяви, що перетворило його життя в Пекло. Він борсається в ньому, і його затягує боло-

то ірреальних пристрастей та пригод по самі вуха. А зупинитися – зась, бо за цим стоять сили... А от які саме – і намагається збагнути «героїчний» бульварний дослідник.

Є книги, які першочергово рекомендовано читати тим, хто обрав професію журналіста. Бо вони допомагають збагнути істи-

ни, котрі повинна опанувати кожна молода людина, що перебуває на перехресті шляху і робить свій вибір. Але в романі «Тінь» йдеться не про вибір, а про безпеку, що чатує на тих, хто намагається торкнутися потойбіччя, суть якого є таємницею для людства і водночас спокусою, від котрої не так легко відмовитись простій людині.

Адже факти, коли в лісі може з'явитися перевертень, у психіатричній лікарні – маніяк, що перетворюється на вампіра, а примари доводять людей до самогубства – незаперечні і реальні. А, можливо, й вони вже просто виявились частиною хворої свідомості сміливця, що не побоявся зазирнути в примарні світи, які стали реальністю його життя.

Чи здатен читач відповісти на запитання, які потребують володіння езотеричними знаннями, не знаю. Але я задумалась над цим неспроста.

Тетяна ШЛЯПІНА

редактор
Світлана СОКОЛОВА

арт-проект

■ СЕНС ЖИТТЯ РЕКОРДСМЕНА

До 16 квітня у Центрі української культури та мистецтва можна оцінити виставку вишитих бісером ікон молодого майстра з Львівщини Романа Магоцького – «Ікона – сенс мого життя».

Хоча митець працює у цій сфері лише п'ять років, він уже встиг заслужити повагу серед майстрів і шанувальників ужиткової вишивки не лише в Україні, а й за кордоном. Відбулося кілька персональних виставок Романа Магоцького, а його твір «Мадонна Голодомору-33» наразі експонується в парламенті Угорщини.

Центральне місце в експозиції належить вишитій бісером мапі України. Аби її створити, Роман використав майже півтора мільйона бісеринок. У серпні 2014 року роботу занесли до «Книги рекордів України», нині автор прагне, щоб вона потрапила до «Книги рекордів Гіннеса».

В експозиції представлені твори, виконані митцем у різних техніках роботи з бісером. Бачимо інтерпретації біблійних сюжетів, зображення Христа, Богородиці, святих: «Серце Марії», «Йосип з хрестом», «Серце Ісуса», «Богородиця з дітями», «Свята родина», «Ісус у терновому вінку», «Ісус із апостолом у житі». Представлені картини «Україна», «Тарас Шевченко», виготовлений Романом годинник «Троянди». А крім цього, митець ще створює чоловічі й жіночі сорочки!

«Ми звикли до того, що бісером вишивають жінки. Але в чоловічих роботах своя родзинка: чоловіче око може побачити те, чого не побачить жінка. Символічно, що автор встиг створити вишиту мапу України до того, як почалася ворожа агресія. Впевнена, що наша країна залишиться у тих кордонах, що була й раніше, – разом із Кримом і Донбасом», – наголосила під час відкриття виставки генеральний директор Центру української культури та мистецтва Світлана Долеско.

«До цієї виставки я готувався особливо відповідально, адже моє становлення як митця відбулося у Києві, мені дуже важлива думка мешканців столиці щодо моєї творчості», – зазначив Роман Магоцький.

Гості долучилися до мистецтва вишивання бісером – майстер поділився таємницями творчості, повідомивши, що вишиті ікони стали його покликанням.

 Едуард ОБЧАРЕНКО
 Фото автора

Світлана СОКОЛОВА

Таку назву має виставка в Національному музеї літератури України з нагоди 90-річчя багатогранно обдарованого митця Василя Завгороднього – художника, письменника та заслуженого артиста України.

Днями в залі музею, де розгорнуто експозицію, влаштували вечір пам'яті митця. Він відбувся завдяки спільним зусиллям музейників, працівників Національної спілки художників України і Центру духовного розвитку та творчої ініціативи «ГАРМОНІЯ».

Незважаючи на суботу, зала була заповнена. І люди не пожалували про вихідний – змогли подивитися і виставку лауреата премії імені Катерини Білокур, і почути голос соліста Державного академічного українського народного хору імені Григорія Верьовки, і послухати поетичні та прозові твори майстра слова, а також спогади тих, хто знав Завгороднього.

Живий голос митця відтворив запис, зроблений на українському радіо 11 років тому в авторській програмі Емми Бабчук «Суботні зустрічі».

«Клич із Вирію»

Олена ЗАВГОРОДНЯ згадує батька

Цінним подарунком для родини Завгородніх від народного художника України Леоніда Андрієвського стала книга про маестро Анатолія Авдієвського письменника Володимира Корнійчука. Сторінки видання містять світлини картин В. Завгороднього та моменти його артистичного життя.

Про випадковий початок блискучої кар'єри співака розповіла донька Олена.

У роки Другої світової війни Завгородній воював у Чехії, Україні, Угорщині, Словаччині, Австрії. Травень 1945-го зустрів у Відні. Демобілізувався у 1950-му.

«Хотів повернутися додому і влаштуватися в картель

«Моя мати». 1988

художників, але побачив оголошення: «Кіровоградському музичному театру потрібен художник», – розповіла пані Завгородня. – На роботу взя-

ли: помітили ідеальний слух та приємний баритон».

Таким чином основні обов'язки пан Василь суміщав із партією Остапа в опері «Тарас Бульба», яка мала успіх. Для підготовки трупи до гастролей у Москві в театр приїхав оперний співак, народний артист УРСР Іван Паторжинський. Почувши Василя, запросив його навчатися у свій клас.

Оприлюднені були й наступні цікаві факти. В. Завгородній створив багато портретів артистів хору імені Г. Верьовки, які зберігаються в музеї хору. У Переяславі з 2003 року працює «Музей козацької слави». Роботи Василя Завгороднього, де представлено більше 200 його творів. А у 2010 році в селі Нечаївка, в музеї письменника Ю. Яновського на Кіровоградщині, відкрита постійно діюча експозиція творів майстра. Малярські, різьбярські, скульптурні роботи художника зберігаються в музеях України та за її межами.

Завгородній-літератор упродовж життя писав «у стилі», але за наполяганням друзів у 2008 році видав книгу «Мій хутір», незадовго до смерті підготував другу – «Клич із Вирію» твори презентувала шанувальникам творчості митця Емма Бабчук.

Фото авторки

Трансформація душі

Експозиція робіт фотографа Валерія Лещинського «Експресія-2» – спроба автора показати внутрішній світ творчої людини, сприйняття чи несприйняття дійсності через призму візуальних трансформацій, на які здатна душа в експресивному стані.

Виставку представляє Київська школа фотографії, Національна спілка фотохудожників України та Kyivphotos-Hall. І це перша експозиція в новій галереї школи фотографії.

EXPRESSION – яскравий прояв почуттів, настроїв, думок. У широкому сенсі – підвищена виразність твору мистецтва, що досягається всією сукупністю художніх засобів і

залежить від характеру роботи митця.

Автор почав працювати над проектом у минулому році, тож на виставці можемо побачити роботи 2015-го. По-

дальші пошуки привели до результатів із нахилом до фотоімпресіонізму, оцінити які можна ознайомившись із фотографіями, що з'явилися на стіку років.

«Я творю в напрямку сучасного оптичного пікореалізму та фотоімпресіонізму, і зараз ці напрямки розділив, – пояснює задум пан Валерій. – Працюю для глядача, щоб дати йому поштовх для роботи душі, переживань. Оскільки в сучасному світі багато конкретних зображень, йду від реалізму до непрямої фотографії. Намагаюся створити візуальний образ, передати настрої».

Вперше у творчій практиці вийшов на досить великий формат». На думку фотохудожника Олександра Ляпіна, представлено красиве безтурботне мистецтво, яке не «грузить» та не змушує занурюватися в розумові процеси.

А Ви, читачу, складіть свою думку: виставка демонструється до 19 квітня.

редактор

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

арт-проект

■ «Я ТАК ЇЇ, Я ТАК ЛЮБЛЮ, МОЮ УКРАЇНУ...»

У Літературно-меморіальному будинку-музеї Тараса Шевченка, що в Києві, за підтримки Президентського фонду Леоніда Кучми «Україна» відкрилася виставка малюнків «Я так її, я так люблю, мою Україну...» юної художниці Карини Маловшек зі Словенії.

Карина Маловшек – обдарована одинадцятирічна дівчинка, живе в невеличкому словенському містечку Жалец. Народилася в сім'ї з двома культурами, має українське коріння по маминій лінії. Її бабуся боролася за збереження всього українського, була членом ОУН. Мама дівчинки – Галина Маловшек – також патріотка України, очолює українську діаспору в Словенії – асоціацію «Берегиня».

Так сталося, що до п'яти років Карина не розмовляла українською, хоч і розуміла все чудово. І все ж мама змогла привити їй любов до нашої культури колісковими, українськими піснями.

Сьогодні Карина чудово співає, грає на скрипці, малює. А ще – пише казки. Лише минулого року була учасницею восьми фестивалів української культури (чотири проходили в Україні). На її рахунок вже є перші дипломи й подяки. Карина бере активну участь у всіх заходах, які організовує Товариство українців Словенії «Берегиня».

– Мабуть, не випадково, що перша персональна виставка юної Карини Маловшек відкрилася саме в стінах цього будинку, – підкреслила Тетяна Мельник, представниця фонду «Україна». – У дівчинки своє, особливе бачення Кобзаря, якого вона відтворила. Мені пощастило познайомитися з Кариною на Міжнародному фестивалі в Ризі. Вона прекрасно грала на скрипці, має чудовий голос.

Карина малює. Малює те, що її хвилює, що лягає їй на душу. Вона уважна й спостережлива. Вона бачить, як мама переживає всі події в Україні, й у неї народжується диво-робота: обличчя зі смутком, у зіницях очей – танки. А на щоках – сльози... Плаче мама, плаче Україна. Тараса Шевченка юна художниця бачить по-своєму – в кольорах. Кілька штрихів простим олівцем – і дитяча рука передає неймовірні роботи: «Нащо мені чорні брови», «І досі сниться»...

Свій автопортрет Каринка малює в українському віночку. Неймовірно цікаве дерево життя – в обрамленні гілок, українська хата – мов писанка.

Дівчинка не відвідує художньої школи, малює самостійно. Малює тоді, коли душа її не може мовчати. З усього видно, що Карина Маловшек усім серцем і душею любить Україну, любить бувати тут. У неї ще так багато мрій і планів.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Донбас – модель мутагенезу

 Єлизавета
КРАСНІЧЕНКО

«Коли гармати стріляють – музи мовчать» – а якщо мовчати, хто ж відбудуватиме руїни? Стереотипне мислення – найгірший внутрішній ворог, який заважає нормально жити Сходу і Заходу України.

В умовах війни, чи як її ще досі називають – АТО, відбувається руйнування одних шаблонів та народження інших...

Руйнують стереотипи про «агресивно налаштованих переселенців» художники з Донецька – Антон Шевченко та Олександра Єськова. Це молоде подружжя сучасних митців, які працюють і живуть у творчій колаборації. Їхній живопис – свіжий погляд на історію України, її епохальних постатей, а головне – на ситуацію, що розгорнулася на Сході...

Антон ШЕВЧЕНКО. «Гоголь»

«Ми ще у 2010 році бачили культурний розкол. Тому своєю діяльністю хотіли запобігти йому. Наприклад, у Донецькому аеропорту орга-

Олександра ЄСЬКОВА. «Лактація»

Антон ШЕВЧЕНКО та Олександра ЄСЬКОВА

нізували масштабну виставку CONTEMPORARY, де було представлено десять імен донецьких художників. Нас була меншість, але ми прагли переламати ситуацію. Власними силами проводили по декілька арт-акцій на рік. Працювали як куратори з місцевими художниками», – розповідає Олександра Єськова у відвертій розмові.

«Мабуть, не вистачило якихось десяти років... Ми єдині у місті виграли грант відділу культури Донецького художнього музею. Він був спрямований на співпрацю з депресивними регіонами Донбасу, там ми проводили культурні заходи, де збиралась інтелігенція: місцеві рок-гурти, поети, художники... Гарні були

Антон ШЕВЧЕНКО. «Вершник»

часи», – доповнює розповідь чоловік Олександри Антон.

У Донецьку майже не було галерей, біженці-активісти сприяли створенню першої незалежної галереї «Держай», яка працювала з молодими художниками. Як у справжнього подружжя, яке взаємодіє, – у них є спільні риси у творчості, адже обоє тяжіють до яскравих кольорів, відкритості, чистоти, використовують декоративний стиль. Але є і відмінності, наприклад, Олександра завжди виписує концепцію до кожної картини. Художники-донеччани йдуть у ногу з часом, беруть участь у різноманітних конкурсах, як-от «Гогольфест», де було представлено по одній роботі кожного. Вони – активні учасники національного форуму «Донкульт – Мистець-

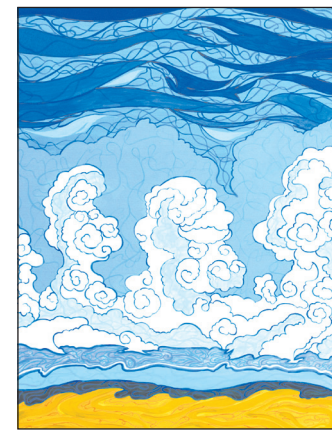

 Олександра ЄСЬКОВА.
«Символ часу»

кі надра» у Києві та Львові, що був покликаний рятувати культуру Сходу України. Зараз їхні картини прикрашають одну з кав'ярень Києва.

«Мутагенез» – так зветься спільний проект художників, над яким наразі працюють. «Цей проект спрямований на дослідження причин виникнення соціального, військового, етнічного та еволюційного конфлікту в Україні та на Донбасі», – зізнались митці. На їхню думку, ситуація, яка розгорнулася там, може повторитись будь-де, адже Донбас – це міні-модель конфлікту.

Олександра та Антон втратили свій дім... Із двома валізами речей, дитиною на руках, машиною вони переїхали до Києва. Ігноруючи матеріальні цінності, художникам все ж прикро, що не змогли з собою забрати багато своїх робіт та бібліотеку, котрі досі неможливо вивезти.

Зараз подружжя поступово вливається у культурний простір столиці. Активно працюючи над проектом «Мутагенез», вони мріють про його виставку. Найголовніше у них є – чітка проукраїнська позиція та прагнення змінити світ на краще.

Антон ШЕВЧЕНКО. «Степ»

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

Музика

■ РОК-ФЕЄРІЯ ДОЛАЄ РОЗБРАТ

Музичний проект молодих українських митців рок-феєрія «Окоцвіт» – це синтез музики, поезії, драматургії, образотворчого мистецтва й комп'ютерної графіки.

Проект побачив світ за сприяння мистецької агенції «Наш формат».

Це творчий доробок однодумців, яких поєднала у спільній роботі головна ідея креативного, натхненного життя, усвідомленого пізнання реальності – як простору для втілення неймовірних можливостей людини, її самовдосконалення та законного права бути вільною і щасливою істотою у космосі.

Автори твору – музикант і гітарист Юрій Попсуєнко та поетеса Лариса Дубас – залучили до втілення проекту своїх друзів: професійних співаків, артистів, мистецтвознавців, художників, звукоінженерів, викладачів музики, за плечима яких уже чималий творчий здобуток.

Назва рок-феєрії узятя з однойменної повісті українського письменника Олеса Бердника (шанувальниками творчості якого є автори проекту). Слово «окоцвіт», власне, й надихнуло на задум та створення цього музичного альбому.

Сюжетна лінія історії Мандрівника – яким у цьому житті є кожен із нас – пов'язана з подорожами не лише у зовнішньому світі, а й з вузькими та звивистими стежками душі, живого пробудженого духу.

Як подолати власні страхи? Як зробити правильний (часто-густо нестандартний) вибір і не схибити у протистоянні сил світла й темряви? Для чого ми, люди, покликані в цю велику пригоду на Землі – Життя? І як позбутися ненависної шкідливої звички людства «думати» гарматами, вирішувати долю світу нищівними технологіями, вічним розбратом та фінансовою ненажерливістю? На ці запитання можна знайти відповідь у виразних мелодійних композиціях «Окоцвіту», які сюжетно сполучаються між собою щирими й проникливими віршами.

«Окоцвіт» поєднав у собі елементи джазу, рок-н-ролу, мотиви фламенко, форми класичного року та хеві-металу, речитативи репу, показавши зріз самого життя у багатстві й розмаїтті, коли немає зайвих фарб, а кожен мазок доповнює цілісну картину буття.

Саме у такому ключі працювала під час художнього оформлення проекту й талановита дизайнер Марина Imbir Тимошенко, яка візуально втілила музичні композиції в яскравих малюнках. Симфонізм ілюстрацій чудово поєднаний і співзвучний із симфонізмом власне музичного матеріалу, де пронизливі струнні гармонійно переплелися із благородними духовими, потужні електрогітари ще виразніше звучать в оточенні влучної перкусії, а затишний саксофон ділить із гобоєм та милим англійським ріжком цю неймовірну радість єднання у красі.

Еге ж, радістю єднання людства просякнута головна думка твору. Саме до гуманістичного розвитку суспільства, до світла духовних знань, пошуку кожного з нас свого місця на Землі кличуть молоді українські голоси «Окоцвіту».

Леся БОЛЮБАШ

Мистецтво і творчий шлях ансамблю «Рідні наспіви»

Світлана КОРЕЦЬКА

У музичному сьогоденні української культури представлені різні виконавські стилі.

З-поміж цього розмаїття яскраво вирізняється творчість камерного ансамблю народних інструментів «Рідні наспіви» Національної філармонії України. Ансамбль – лауреат Всесоюзного та Українського конкурсу артистів естради, володар Гран-прі Міжнародного фестивалю в Італії.

А створений він у Київській державній консерваторії імені П. Чайковського, першими учасниками стали студенти факультету народних інструментів.

Перші конкурсні перемоги молоді музиканти здобули під керівництвом заслуженого артиста України Юрія Алексика – нині професора Національної музичної академії імені П. Чайковського: у 1978 – на II Українському конкурсі артистів естради в Запоріжжі, у 1979 – на VI Всесоюзному конкурсі артистів естради в Ленінграді. Ці досягнення надихнули учасників ансамблю на подальшу творчість і заклали фундамент майбутнього виконавського стилю колективу.

У різні роки керівниками ансамблю були Євген Чернокондратенко, Анатолій Мамалига, Ніна Проценко. Кожен із них

Ансамбль народних інструментів «Рідні наспіви»

зробив свій вагомий внесок на шляху становлення та розвитку ансамблевої діяльності. Зараз на чолі колективу – лауреат Міжнародного конкурсу, заслужений працівник культури України Юрій Карнаух.

Від витоків і до сьогодні творчість ансамблю ґрунтується на яскраво-національній основі. У музичному інструментарії поєдналися академічні (удосконалені) та автентичні (традиційні) народні інструменти. Це дає можливість виконувати концертні програми не лише на основі народнопісенного фольклору, але й класичну та сучасну академічну і джазову музику. До того ж, у кожному без винятку інстру-

ментальному творі є своя вишукана «темброва родзинка», яка підкреслює стиль, епоху, образний зміст. Максимально використовуючи темброві можливості камерного складу, десять учасників ансамблю продовжують розширювати горизонти виконавських можливостей народних інструментів. І коли грають «Рідні наспіви», здається, ніби звучить один, дивовижної сили і краси народний інструмент.

Протягом більш ніж 35 років колектив представив широку жанрову палітру великих і малих форм: інструментальні концерти, літературно-музичні композиції, вокально-інструментальні та

інструментально-хорові цикли, класичні і сучасні джазові мелодії, музику до кіно.

Але специфіка роботи у філармонії вимагає від артистів репертуару на всі слухацькі смаки. З перших сезонів концертна діяльність ансамблю зосередилась на двох великих напрямках: суто інструментальна музика і супровід – переважно солістів-вокалістів. На цьому шляху колектив досяг визначних успіхів.

До золотого фонду української вокальної музики увійшли концертні програми, створені ансамблем «Рідні наспіви» спільно з корифеями академічного співу. Серед них – Володимир Тімохін, Анатолій Солов'яненко, Микола Кондратюк, Костянтин Огневой, Дмитро Гнатюк, Марія Стеф'юк, Анатолій Кочерга, Юрій Гуляев, а також нинішні солісти оперного театру – Людмила Монастирська, Ігор Борко, Тарас Штонда, Анжеліна Швачка, Ірина Семененко та багато інших – знакових для вітчизняного мистецтва імен.

За минулі сезони ансамблем зіграно понад чотири тисячі концертів, а в історію гастрольної діяльності увійшли поїздки колективу до країн Західної і Східної Європи, Середньої Азії, до Сполучених Штатів Америки, Кіпру, Італії.

І на світових музичних теренах артисти ансамблю гідно представляють українську музичну культуру.

«Весняна феєрія» Мавки-Олесі

Творчий вечір композитора, співачки, поетеси, члена Національної ліги композиторів та Національної спілки театральних діячів України Олесі Сінчук відбувся в чудовому залі Музею Лесі Українки.

Відкрила святкове дійство народна артистка України Раїса Недашківська.

Вона згадала першу зустріч з Олесею, її блискучу перемогу на конкурсі у Польщі, а потім їх дружбу та співпрацю.

І повела Олесь слухачів чарівними стежками своєї творчості у співучі краї веснянок, які линуть до нас крізь тисячоліття, закликаючи із вирію пташок... Заклички весни перелились у виступ творчого сімейний дуету Олесі та її чоловіка Олексія Золотухіна, який змайстрував прадавні

Олесь СІНЧУК та Раїса НЕДАШКІВСЬКА

гусла і в поєднанні із сопілкою вони звучать так, що душа віків оживає у співучих струнах...

А продовженням чаруючих мелодій сопілки та гусел стали її нові пісні. А ще всі

присутні почули чудових музикантів – барабанщика Сергія Яксона, який управно володіє мистецтвом ритму і віртуозного гітариста В'ячеслава Ушакова.

Прекрасно прозвучали і фортепіанні твори Олесі та кілька чеських народних пісень авторські польською мовою на слова Марії Конопницької. А донька Зореслава подарувала гостям святкову фортепіанну замальовку Едварда Гріга «Із карнавалу».

Сюрпризом для глядачів став уривок із «Лісової пісні». У вінку із білих троянд Олесь стала незрівнянно Мавкою. Публіка аплодувала стоячи! А під час виконання твору «Вітер весни!» в залі завирувала стихія.

Олена СОКОЛЕНКО,
заслужений журналіст України

редактор
Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

буковина

■ «ТРИ СЕСТРИ» У ЧЕРНІВЦЯХ

Танцдрама «Три сестри» за однойменним твором Антона Чехова, яка мандрує Україною з початку грудня, об'їхала чимало міст.

Чернівчанам випала нагода побачити цю незвичайну постановку 8-го квітня. На сцені Чернівецького музично-драматичного театру, якому в цьому році виповнюється 85 років, представили плід українсько-російської співпраці.

«Три сестри» — одна з найпопулярніших і водночас найбільш незвичайних п'єс Чехова — надихнула творчу команду у складі режисера Іллі Мощицького, хореографа Миколи Бойченка і композитора Дмитра Саратського підготувати свою, музично-хореографічну версію цього твору.

«Створювали постановку по скайпу, — розповідає композитор Дмитро. — П'єса була відкрита на моніторі постійно. Дуже багато розмовляли, читали текст. Я був в Австрії, Коля в Києві, Ілля в Росії. Коли працюєш із режисером, з котрим є «конект», і він починає описувати, як він усе бачить, у тебе з'являється відчуття сцени. В першу чергу — це розмова і робота з текстом п'єси. Весь звуковий бекграунд, який є у голові, мене надихав, адже творчість — це компіляція».

Танцдрама «Три сестри» — спектакль-асоціація. Вистава акумулює у собі низку контрастів, наприклад, коли дія і текст не співпадають. Так, брат «трех сестер» Андрій розповідає, як він любить свою дружину Наталю, і в той же момент застосовує до неї силу. Герої мають сучасне вбрання, але стереотипне мислення. Цікаве режисерське рішення — показати, як, ніби звірі, герої драми завивають при згадці про Москву, підкреслюючи їх «сліпу віру» в ідеали, яких, можливо, і не існує...

Творча колаборація російського режисера та українських композитора і хореографа руйнує всі стереотипи про класику і традиційні форми мистецтва. Адже танцдрама сповнена купи символів, які розширюють часовий простір. Говорили тільки те, що по-справжньому хвилює, танцювали тільки те, що не можна висловити словами.

«Менше слів, а більше дії» — осучаснена постановка вражає своєю музичністю, пластичністю та навіть акробатичними трюками.

Аншлагу в Чернівцях не було, однак виставу місцями сприйняли позитивно. Оплески, квіти подарували гастролерам виховані Мельпоменою жителі міста. Це і не дивно, адже класика завжди обирає найкращих...

Еліза СОЛОДКА

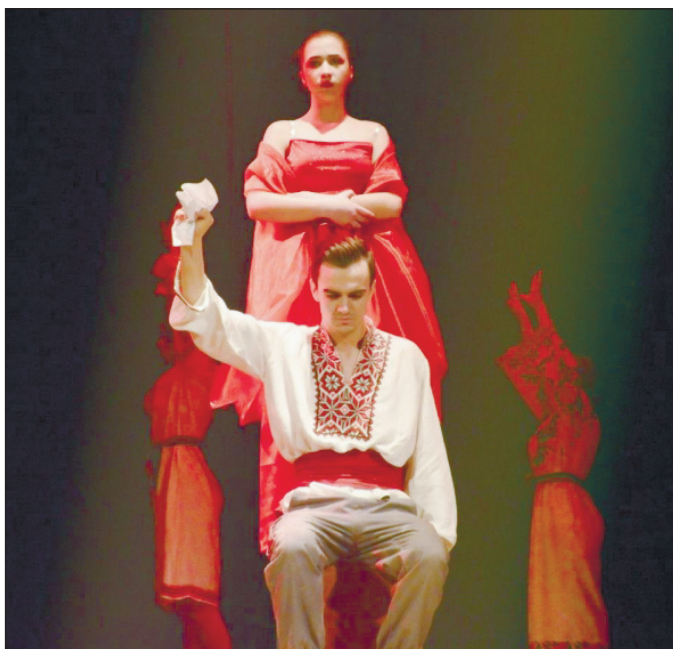
**Єлизавета
КРАСНІЧЕНКО**

У Чернівцях люди люблять, цінують і поважають театр. Як я це визначила?

Мені пощастило побувати на відкритті «Театральної весни», щорічного конкурсу аматорських театральних колективів, який, за словами директора Чернівецького музично-драматичного театру імені О. Кобилянської Юрія Марчака, нараховує понад п'ятдесят учасників.

Тож «Театральну весну» у Центральному палаці культури відкривали господарі аматорської сцени Чернівців — народний театр «Темп». Володарі третього місця минулорічного конкурсу вже не вперше звертаються до патріотичної тематики. Цього року актори-аматори презентували виставу «Між двох сил» за мотивами однойменного твору В. Винниченка.

Режисер-постановник Марта Шумілова-Лисякова зізналася, що втілити на сцені п'єсу вирішила одразу після її прочитання, настільки вона її вразила: «Володимир Ки-

Сцена із вистави

рилович має глибину і цікаву драматургію, його твори зараз актуальні. Це зрозуміла нам тема війни з Росією, тема окупації, адже те, що зараз відбувається в Україні, ототожнюється з подіями тих часів. Проте, ми осучаснили виставу».

Осмилення витоків народної трагедії, втрат української державності в 1918 році Вин-

ниченко втілює у п'єсі «Між двох сил».

Спектакль дуже експериментальний: більше хореографії — менше діалогів і слів, у ньому задіяний незвичний реквізит (яскраві кульки, які світяться різними кольорами). Режисер залишила тільки основну подію: чому героїня зрадила Україну та повірила Росії. Образ «радянської машини», яка

йде по трупах і все руйнує на своєму шляху, втілює актори театру. Кожен із них був у масці, що символізувало безликість та відсутність особистості учасників революції.

Головну героїню Софію вдало зіграла Анна Нікітіна, яка, окрім акторської гри, продемонструвала гарні хореографічні здібності. Доповнила дійство музика відомого німецького композитора Ханса Циммера, яка переважно звучала протягом вистави.

«Ми підтримуємо аматорські театри. Проводимо з учасниками зустрічі. Переможці «Театральної весни» мають можливість зіграти свою виставу на сцені нашого театру», — зауважив заслужений артист, директор одного з найкрасивіших театрів України Юрій Марчак.

«У цій виставі беруть участь п'ять індіанців», — розповіла режисер про інтернаціональний склад трупи народного театру «Темп», якому понад п'ятдесят років.

Підтримувати аматорські театри важливо. Адже там народжується культура, яка споконвічно притаманна нашому народові.

Фото Октавіана МОСКАЛЮКА

Це — «ДіагноzZ»

Чернівецький гурт «ДіагноzZ»

«ДіагноzZ» — чернівецький гурт, який був створений у серпні 2014 року.

Учасники — Октавіан Москалюк (лідер), Павло Малік (гітара), Микола Рибак (бас-гітара), Олег Слінько (ударні) — рішуче налаштовані на примноження якісного українського музичного продукту. Підтвердженням цього є міні-альбом «Людина?..», який з'явився цього року, але вже встиг підкорити тисячі слухачів.

«ДіагноzZ» працює у напрямку альтернативний рок.

Поспілкувавшись із лідером і засновником гурту Октавіаном Москалюком, дізналася чимало цікавого!

— Октавіане, чому гурт має таку медичну назву?

— У нас є девіз, це слова однієї з наших пісень: «збережи свій діагноз — людина»,

і з цього вже виходить наша ідеологія. Необхідно бути людиною завжди, але, на жаль, це не всі розуміють... Тому ми стараємось говорити вголос про ті речі, які замовчує суспільство.

— Які теми піднімаєте у своїх піснях?

— Ми піднімаємо теми людяності, чесності, порядності... Та й взагалі, багато людей говорять, що їм завжди щось заважає, але варто задуматись над тим, що вони заважають самі собі.

— Ваш гурт досить молодий, які маєте успіхи?

— Виступали на фестивалі «День вуличної музики — 2015». Брало участь у фестивалі «Червона рута — 2015», що проходив у Маріуполі. Там увійшли в число переможців та грали на гала-концерті разом з іншими лауреатами. У липні 2015 року випустили дебютний EP, на підтримку якого відбувся невеличкий тур. За досить короткий період «ДіагноzZ» виступав у Чернівцях, Тернополі, Одесі, Івано-Франківську, Коломиї, Маріуполі, Буковелі.

— Над чим наразі працюєте?

— Зараз завершуємо роботу над новим альбомом «НЕБО», онлайн-презентація якого пройде 15 травня. Крім цього, кипить робота над дебютним відео. Прем'єра кліпу відбудеться у другій половині травня цього року.

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

редактор

Єлизавета КРАСНІЧЕНКО

театр

■ ДЕЖАВІЮ ІЗ САМИМ СОБОЮ

Прем'єра чергової вистави режисера Радю Поклітару «Жізел» у виконанні артистів театру «Київ модерн-балет» надихнула мене на перегляд однойменної, але класичної постановки, яка напередодні поклітарівського показу демонструвалась у Київському муніципальному академічному театрі опери і балету для дітей та юнацтва.

Вистава не нова – вже другий десяток років поспіль іде на сцені цього театру. Та і я дивилася її давно. Але до перегляду мене спонукало те, що все призабувається, а хороші відчуття і настрої згадуються в той момент, коли йдеться про можливість отримати їх знову і знову. Такими були мої враження після прем'єри. Тож цікаво було побачити і зрозуміти, чи користується спектакль попитом у шанувальників балетного мистецтва і театру зараз, коли набувають популярності й модерні постановки.

У залі супераншлаг і публіка різного віку захоплено шаленіла. Мені та всім присутнім у той вечір пощастило, бо у виставі грав зірковий склад трупи цього театру, а диригував оркестром один із найвідоміших у світі «балетний» диригент Олексій Баклан. По закінченню маестро вийшов на сцену, яку закидали квітами його шанувальники. Бравісимо!

Ось що винесла у цей вечір із собою в серці як ліки від песимістичних роздумів про українське театральне життя. А вже другою причиною мого інтересу до балету «Жізел» була наступна сторінка її життя на українській сцені, яка, здавалось, відволікала увагу любителів балету на користь модерної версії, але...

Відомо, що при звичаювати до високого мистецтва дітей треба з самого малечку, бо дитина, яка знає туди дорогу, в подальшому інтуїтивно і раціонально розрізняє мистецтво справжнє і штучне.

Ні, штучною назвати постановку Радю Поклітару я не можу, адже його модерн-версії мовою сучасного танцю – це такі не просто мистецтво, а його вершки в модерній обкладинці. Це вже не супер, а «супер-пупер» формат, ближчий молодіжному темпоритму світосприйняття. В залі столичного Міжнародного центру культури і мистецтв у той вечір не шаленіли, а греблі рвали всі, кому пощастило туди потрапити.

У Радю Поклітару Жізел з епічної селяночки перетворилася у не менш близьку кожному міську дівчину, що опинилася на платформі перед потягом, яким рухає любов. Триумфальна перемога кохання над смертю чітко виписана режисерською мовою танцю і талановито висловлена кожним рухом акторів.

А сам режисер розповідає, що йому дев'яти місяців для народження своєї чергової «повноцінної дитини» не вистачило, щоб бути сповна задоволеним нею. Бракнуло митцеві, але виявилось достатньо всім, хто бачив цю виставу вперше. І, хоча єдине, що лишилося від класичної «Жізел», – це музика Адольфа Шарля Адана, зрозумілою вона є всім як тема любові і її безсмертя.

Леся САМІЙЛЕНКО

Смілянське «Перевесло»

 Єлизавета
КРАСНІЧЕНКО

«Клеїли дурня» на сцені міського Будинку культури у мальовничому містечку Сміла, що на Черкащині. Адже там, певно, як і по всій Україні, відзначали День сміху.

Цього надзвичайно сонячного дня аматорський театр «Перевесло» ніби звітував перед смілянцями про свою творчість. Адже за п'ять із хвостиком років роботи у репертуарі колективу – «Вечори на хуторі поблизу Диканьки» Миколи Гоголя, «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, «Казка про Федота-Стрільця» Леоніда Філатова, «На перші гулі» Степана Васильченка, «Помодньому» Михайла Старицького та моновистава за текстами Ліни Костенко. Тож найцікавіші уривки з цих постановок представили глядачу. «Театральний бум» розбавляли виступи місцевих колективів, які того вечора чарівно співали й танцювали.

«Для мене театр починається з вішалки», – розпочали гумористичний концерт актори театру. Кожен із учасників розповів, за що любить свій колектив і театр загалом.

АМАТОРИ-ВОЛОНТЕРИ

Коли розпочались військові дії в Україні, не дивлячись на те, що без стабільного фінансування театру важко, актори долучились до благодійної ініціативи. Тож усі кошти, виручені з вистави «Казка про Федота-Стрільця», переказували на потреби українським бійцям, а це не багато, не мало – 10 тисяч гривень. Така позиція ак-

Аматорський театр «Перевесло»

торів очікувана, адже учасники колективу – однодумці не лише на сцені, а й у любові до України. До прикладу, режисер театру Любов Терещенко захопилася волонтерською діяльністю ще у період Майдану. Коли ж розпочалась АТО, пані Люба жила за графіком: вдень – робота, увечері – репетиція, вночі – шиття спальників, розгрузок та наметів...

ПРОТИ ВІТРУ

Попри те, що театри не мають постійної фінансової підтримки, – у них добре виходить працювати на результат. Наприкінці червня минулого року з виставою «Казка про Федота-Стрільця» взяли участь у Всеукраїнському фестивалі аматорських театрів «Від Гіппаніса до Борисфена» та вибороли третє місце. Цього ж року театр «Перевесло» зайняв перше місце на обласному огляді-конкурсі театральних колективів «З Україною в серці», де представили літературно-музичну композицію «Божевільний геній». Учасники театру – це люди різні за віком і профе-

Сцена із вистави «Шельменко-денщик»

Віктор ХІЛЬЧЕНКО – сміхотворець

сією, які не уявляють свого життя без сцени. Віктор Хільченко, Юлія Воркут, В'ячеслав Поліщук, Лариса Матвєєнко, Олег Довгий, Анна Ярошенко, Володимир Черненко, Тетяна Щербина, Марина Даниленко, Ольга Тучинська, Ігор Коваленко, Аліна Колесник – далеко не повний список аматорів смілянської сцени, які протягом довгих років прославляють цей край.

СПРАВЖНІ ЕНТУЗІАСТИ

Актори театру «Перевесло» беруть участь у всіх міських заходах. Вони ніколи не боються відкривати нові горизонти. Так, без особливої фізичної підготовки, на День міста представили «алею живих скульптур». Натомість, здивовані живими статуями, містяни подумали, що то якісь чужі актори до них приїхали. От і питання постає: чи то занадто хороший грим, чи то, на власний сором, досі не знають в обличчя своїх акторів...

СМІХОТВОРЕЦЬ УКРАЇНИ

Найстаршому учаснику театру Вікторові Хільченку – 68. З першого класу він на сце-

ні. І чим тільки не займався впродовж життя: танцював, співав у хорі... Сцена для Віктора Петровича – це життя. Окрім того, що він є одним із найактивніших учасників театру, – читає гумор. Звання «Сміхотворець України» колись присвоїли на черговому фестивалі «Вишневі усмішки». Так, із усмішкою в серці і на вустах, у легких кросівках, спішить актор на репетицію до театру. Хто б міг подумати, що цей фантастичний чоловік 52 роки пропрацював слюсарем-складальником електричних машин. Тепер, хоч і на пенсії, – продовжує займатися самодіяльністю, без якої не уявляє свого життя. «Якось фантастична сила тягне мене в театр. Якщо я знаю, що сьогодні репетиція, то значить, що і на городі потрібно попрацювати, і все зробити, щоб швидше поїхати до театру. У театрі ділимо ми й успіхи, і невдачі. А найбільше досягнення – сміх, гарний настрій та оплески глядачів», – розповів Віктор Петрович.

ЕЛІТА ТЕАТРУ

«Якщо в місті немає театру – це не місто, а село. Де є театр – є культура, там сформоване суспільство, що прагне робити кроки вперед та розвиватись. Та без керівників жодна справа не має перспектив. Завдяки режисерові театру Любові Іванівні Терещенко наш театр прагне розвиватись і рости», – зізнався актор «Перевесла», смілянський письменник Ігор Коваленко, автор збірок поезій «Підходьте поближче», «Три крапки» та дитячих книжок «Зирять зорі золоті», «Ключики від літа», «В огірочка є сорочка». Вірші цього письменника глядачі почули у виконанні дітей того вечора.

«САМ П'Ю, САМ ГУЛЯЮ»...

Режисер театру «Перевесло» Любов Іванівна Терещенко – це людина, залюблена у свою справу. Вона і художник костюмів, і швачка, і художній керівник, і режисер, а часом і сценарист. «Все тримається на особистій ініціативі. Головне завдання – працювати для людей, для їх розвитку і відпочинку», – розповіла пані режисерка про головну місію, з якої черпає сили.

Фото Олександра ВІВЧАРИКА

редактор
Любов ЯКИМЧУК

ПІСЛЯМОВА

УСНА ІСТОРІЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У Запорізькій обласній універсальній науковій бібліотеці відбулася презентація збірки «Усна історія російсько-української війни (2014–2015)». Про нове видання розповіли його укладач і редактор, директор Департаменту культури, туризму, національностей та релігій Запорізької облдержадміністрації Владислав Мороко і кандидат історичних наук Олексій Штейнле.

Цей проект містить розповіді про бойові дії від безпосередніх учасників, про хвилі мобілізації, успіхи та втрати на війні. Це спогади бійців 79-ї та 55-ї бригад Збройних сил України, військовослужбовців Національної гвардії України, представників Державної служби з надзвичайних ситуацій та волонтерів. Інтерв'ю доповнені фотографіями та картами зони бойових дій.

Запорізькі історики розпочали дослідження у 2014-му році та запланували роботу в цьому напрямку на кілька років вперед.

– Так, це тільки перший випуск, початок. Загалом же ми плануємо видати ще три збірники. Другий буде присвячений 55-й артбригаді, третій – добровольчим батальйонам, четвертий – запорізькій поліції і спогадам тих бойових офіцерів, які у Краматорську, Слов'янську зустрічали із стрілецькою зброєю танки Гіркана, – зазначив Владислав Мороко.

Проект здійснено історичним факультетом Запорізького національного університету спільно з Українським інститутом національної пам'яті за підтримки Департаменту культури, туризму, національностей та релігій Запорізької обласної державної адміністрації. Видання надруковане за державні кошти накладом 1000 примірників. 300 його екземплярів планують направити до бібліотек області. Продаватися «Усна історія...» не буде, проте згодом з'явиться електронна версія у вільному доступі в мережі.

Семен ВАСИЛЕНКО

Любов ЯКИМЧУК

Він пише, що всі його дістали, що пора всіх тих ідіотів біля керма повбивати. Його мова насичена ненормативною лексикою, а від градусу слів хочеться взяти автомат та стріляти в натовп.

Це мій приятель, і я намагаюся йому пояснити, що він пише це не українською і не російською, а мовою ненависті. Що він робить словом те ж, що дехто зброєю. «Ми з Тобою митці, – кажу я, – і ми знаємо, як нам змінювати цей світ. А от це – не спосіб».

Коли почалася ця війна, багато поетів і прозаїків замовкли. Дехто продовжував писати, як і до війни, і часто це були романтичні вірші, у сенсі піднесені, часом трохи занадто пафосні – переважно ті, які під час Майдану читалися в Українському домі. Але такі вірші тоді були потрібні, бо піднесення перемагало смерть.

Коли почалася війна, стало очевидно, що змінюється багато чого, що розкладають-

Потанцюємо?

ся тіла людей, розкладається мова. З'явилася потреба винаходити нову мову, новий спосіб писати про масові смерті та страшні бої – про війну. І наша розмовна мова швидко реагувала на зміни винаходженням нових слів: «колоради», «ватники», «вишиватники» та «укропи», а також винахід російських каналів – «карателі». До цього століттями ворогуючі українці та росіяни, якщо хотіли якось принизити, називали один одного «москалями» та «хохлами».

Мова змінюється, як і все живе, у процесі еволюції або

революції. Принаймні я знаю лише ці два шляхи. І наша мова містить елементи мови ворожнечі, втім, і без них можна створити палку промову, яка призведе до розпалення цієї ворожнечі. Натомість поезія, саме поезія, а не пропагандистські вірші, працює із тими малопомітними смислами і повертає мові саму себе.

Способи говорити про війну були й раніше, наприклад, на цю тему виспівувалися стрілецькі пісні, або писалася література про Першу світову, громадянську та Другу світову війну. Але *по-перше*, цей досвід не на нашій пам'яті, він засвоєний через історію, а *по-друге*, те, що працювало років сто тому, зараз може бути просто недовідомим.

Якщо повторити «я тебе люблю» сто разів, це перестає означати так багато, як означало в перший раз. Як у кожній наступній фразі про смерть стає менше й смерті. Ми чуємо про цю смерть у новинах, від знайомих, самі про це розказуємо, і від цього значення смерті знецінюється. Відбувається інфляція слів.

Але це не єдина мовна проблема нашого часу. Більшість

медійних маніпуляцій здійснюються саме через мову. І це є частиною пропагандистської компанії, одним з основних інструментів якої є мова ворожнечі.

Окрім розмов і пояснень, як у випадку з моїм приятелем (інколи це навіть дуже допомагає, якщо це знайома людина), є ще один хороший спосіб руйнування мови ворожнечі – це карнавал. Найкраще вбиває іронія. І Юрій Андрухович наводить приклад: «ПТН ПНХ», або «лала-ла». Я ж наведу інший.

Є відео, на якому Адолек Кон, колишній ув'язнений Освенціма, танцює на тлі Аушвіца, Дахау і Терезієнштадта з донькою та онуками. Він танцює під веселу пісню «I will survive» («Я виживу») на тому місці, де сам сидів ув'язнений та спостерігав за смертями своїх знайомих, чекав на власну. Оце і є відповідь на запитання Теодора Адорна про те, як можна писати вірші після Освенціма.

Можна це робити саме так, як Кон. Бо це символічно вбиває не лише вбивцю, а й мову ненависті, а також страх і жах із ними пов'язані. Потанцюємо?

Адолек КОН, колишній ув'язнений Освенціма, танцює на тлі Аушвіца

Газета «Культура і життя»

№ 15 (4690), 15–21 квітня 2016 р.

 Виходить із 7 жовтня 1923 року
 Свідоцтво про реєстрацію
 КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор

Євген БУКЕТ

Адреса редакції

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498–23–62
 cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498–23–65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

 Поліграфічний комбінат
 ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
 м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
 Тел.: (044) 563–18–04, 562–28–51
Розповсюдження і реклама
 Тел.: +38 (044) 498–23–64;
 +38 (097) 111–17–56

 Редакція не публікує колективні листи та звернення
 Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

Передплатна ціна на 2016 р.:
 1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 115,32 грн
У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.
Передплатний індекс 60969
Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>
Наклад 5 000
Ціна договірна
